

สภาพทั่วไปของชุมชนชายทะเลเทศบาลเมืองชลบุรี

3.1 ประวัติและการตั้งถิ่นฐานของชุมชน

3.1.1 เหตุผลของการตั้งชุมชนชายทะเลเทศบาลเมืองชลบุรี (หันหน้าสู่ทะเล)

วิวัฒนาการของการตั้งถิ่นฐานชุมชนชายทะเล เป็นพัฒนาการที่มีจุดกำเนิดมาจากเส้นทางคมนาคมการตั้งถิ่นฐาน เกิดขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวชุมชนชายทะเลเป็นเมืองท่าและศูนย์กลางการค้าที่สำคัญแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก เนื่องจากการติดต่อกับคมนาคมขนส่งระหว่างชลบุรีกับกรุงเทพมหานครและเมืองอื่น ๆ โดยทางทะเลมีความสะดวกที่สุดในขณะนั้นการคมนาคมทางบกยังไม่มีความสะดวกเพียงพอ ศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจของเมืองชลบุรีและชุมชนในยุคนั้นจึงตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ชายทะเล ซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญที่สุดในขณะนั้น ระบบเศรษฐกิจประกอบด้วย การพาณิชย์ การเดินเรือ และการประมงเป็นสิ่งสำคัญได้มีเรือกลไฟเดินรับส่งสินค้าและรับคนโดยสารระหว่างชลบุรีกับกรุงเทพมหานคร อยู่ถึง 5 ลำ มีกำหนดออกจากชลบุรีมากรุงเทพมหานคร และกรุงเทพมหานครไปชลบุรี สวนทางกันทุก ๆ วันและมีเรือฉลอมทะเลขนาดใหญ่สำหรับบรรทุกสินค้าประเภทน้ำตาลทรายแดง ข้าว ปลาและอาหารอื่น ๆ ไปยังกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียงอื่นอีกมากมาย และมีเรือโดยสารเดินทางรับส่งคนต่างตำบลก็มาก ครั้งเมื่อถนนสุขุมวิทตัดผ่านไปถึงชลบุรีแล้ว แต่ยังไม่มีการสร้างสะพานเทพหัสดินทรข้ามแม่น้ำบางปะกงบรรดาเรือกลไฟ และเรือฉลอมทะเลก็เริ่มลดน้อยลงเป็นลำดับอย่างรวดเร็ว เพราะมีการส่งสินค้าเข้ากรุงเทพมหานครกันทางรถยนต์ได้มากขึ้นส่วนคนที่มีฐานะติดต่อกับกรุงเทพมหานคร หรือติดต่อบางปะกงและที่อื่น ๆ ก็ใช้โดยสารรถยนต์แทนนั่งเรือตั้งแต่ก่อนครั้งเมื่อสร้างสะพานเทพหัสดินทรเสร็จแล้วได้ทำพิธีเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2494 แล้วนับแต่นั้นมาเรือกลไฟเรือฉลอมทะเลและเรือที่เดินทางรับส่งคนตามตำบลก็หายไปหมดไม่มีเหลือเลย และการสร้างบ้านในทะเลของประชาชนก็หยุดชะงักลง หันกลับไปสร้างบ้านอยู่ทางด้านบนบกมากขึ้น เพราะเป็นสมัยใช้รถยนต์ ชุมชนชายทะเลในระยะนั้นประกอบด้วยบ้านเรือนที่สร้างบนหาดเลนตั้งเรียงรายสองข้างสะพานไม้ที่ทอดลงสู่ทะเลสภาพพื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากเนื้อที่ต่อจากชายฝั่งออกไปเป็นที่ดินโคลนเลน เป็นที่เกิดหอยต่างๆ ชุกชุมเหมาะแก่การที่จะทำการประมงทะเล เช่น ทำโป๊ะ ทำอวน ทำการเลี้ยงหอยแมลงภู่วัวขาย รังเผือก หรืออวน วางจันจับปูม้าและปูทะเล เมื่อมีอาหารอุดมสมบูรณ์จึงทำให้มีประชากรเข้ามาอาศัยอยู่มากขึ้น เนื่องจากแต่ก่อนพื้นที่ชายทะเลเป็นที่ว่างเปล่าไม่มีผู้ใดหวงแหน ถ้าใครอยากจะทำบ้านอยู่ก็สร้างสะพานไม้ยื่นออกไปในเลนจะได้เนื้อที่สองข้างสะพานไม้สำหรับปลูกบ้าน

บ้านเรือนโดยมิต้องจ่ายเงินซื้อเมื่อปลูกบ้านอยู่อาศัยแล้วก็มิที่ข้างบ้านสำหรับจอดเรือของตนด้วย ไม่
 ต้องใช้คนมาอนเฝ้า และถ้ามิใครอยากจะทำสร้างบ้านต่อออกไปอีก ผู้ที่สร้างสะพานขึ้นก่อนก็มีใจ
 เอื้อเพื่ออนุญาตให้สร้างสะพานต่อจากเดิมออกไปได้เสมอ ประกอบด้วยเวลานั้นป่าไม้ยังไม่อยู่ไม่ห่างไกล
 จากตัวเมืองมากนักเสาะและไม้จึงมีราคาถูกหาซื้อได้ง่าย เมื่อนำเสาะและไม้มาถึงฝั่งแล้วก็รอเวลาน้ำขึ้น
 จึงผูกมัดให้ลอยน้ำ แล้วนำไปยังที่ที่ต้องการใช้เป็นการสะดวก ต่อมาก็มามีเรือบรรทุกเสาะและไม้กระดาน
 มาจำหน่ายอยู่เสมอ ดังนั้นผู้ที่เป็นายทุนก็ดี ผู้ที่รับจ้างก็ดี ซึ่งมีอาชีพเกี่ยวกับด้านทะเล หรือแม้แต่ผู้ที่
 มีอาชีพอิสระก็นิยมสร้างบ้านอยู่ในทะเล เพราะมีทางหากินได้กว้างขวาง เป็นต้นว่า สร้างบ้านเสร็จ
 แล้วก็ซื้ออวนมาทำยอขึ้นสักหนึ่งหลัง เวลาน้ำขึ้นก็ยกยอได้ปลาพอรับประทานทุกวัน เวลาน้ำลงตัวเอง
 ซึ่งเป็นชายหรือหญิงก็ตาม หรือบุตรหลานขนาดอายุ 10 ขวบขึ้นไป ซึ่งมีได้ไปโรงเรียนก็ตามถ้าไม่
 ขี้เกียจเสียอย่างเดี๋ยวก็น่าจะใช้กระดานถีบลงไปในเลนช้อนกุ้ง ปลาตามหน้าฝือกหรืออวน ที่มีคนรั้งกัน
 ทางปลาไว้ หรือมมหอยแครงมาขาย เมื่อถึงฤดูมีปูซุกซุมก็พายเรือเล็กๆ ออกไปในทะเล วางจันจับปูมา
 ขายได้เงินวันละไม่น้อย ด้วยเหตุนี้จึงมีการสร้างสะพานออกไปในทะเลเป็นจำนวนหลายสิบสะพาน
 และหลายสะพานมีความยาวกว่า 1 กิโลเมตร เช่น สะพานท่าเรือพลี เป็นต้น และส่วนมากสองข้าง
 สะพานมีบ้านเรือนปลูกอาศัยอยู่ทั้งนั้น การปลูกบ้านของคนโบราณเขามักเว้นช่องว่างไว้ให้ห่างระยะ
 กันเป็นการป้องกันอัคคีภัยไม่ให้ลุกลาม แต่ปัจจุบันนี้สร้างติดต่อกันจนน่ากลัวอันตรายเรื่องอัคคีภัย
 มากขึ้น

ภาพที่ 3.1 พื้นที่แหล่งอาหารของชาวชุมชนชายทะเล

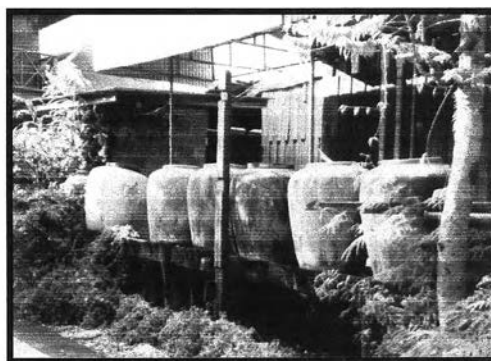
ภาพที่ 3.2 สภาพความสมบูรณ์ของชุมชนชายทะเล

การอยู่บ้านสะพานนั้นมีความลำบากอยู่อย่างหนึ่งคือ เรื่องน้ำกินน้ำสำหรับใช้อาบและ
 ชักฟอก ผู้มีทรัพย์และบ้านเรือนกว้างขวางจึงหาซื้อตม่น้ำไว้มาก ๆ สำหรับใส่น้ำฝนกิน ส่วนน้ำ
 สำหรับใช้ออย่างอื่นนั้นต้องครุหรือปั๊ (ที่ใส่น้ำ) มาหาบเอาที่บนบกจากบ่อน้ำสาธารณะ หรือจาก
 บ่อน้ำตามห้องแถวบ้านหนึ่ง ๆ ต้องหาบกันวันละหลายหาบตามจำนวนคนอยู่และตามความ
 ต้องการน้ำที่จะใช้ นับว่าเป็นภาระใหญ่อย่างหนึ่งที่เดียวเมื่อถึงฤดูแล้งน้ำในบ่อเหล่านี้แห้งหมด
 ความเดือนร้อนยิ่งเพิ่มมากขึ้นในราว พ.ศ. 2450 ทางราชการได้ขุดคลองจากด้านทะเลเข้าไปจน

ติดถนนใหญ่ตรงหน้าศาลากลางจังหวัดชลบุรี แล้วขุดบ่อน้ำขึ้นที่ข้างถนน 2 บ่อซึ่งบ่อนี้ตาน้ำดีไหลแรงและมีรสไม่กร่อยมากเหมือนที่บ่ออื่น ๆ เมื่อประชาชนที่มีบ้านเรือนอยู่ในทะเลได้ทราบข่าวจึงเอาเรือเข้าไปในคลองจอดที่ใกล้บ่อแล้วหาบน้ำมาใส่ในเรือซึ่งได้ล้างสะอาดแล้วนำมาใส่ตุ่มแล้วใช้สารส้มกวนให้น้ำใสเอาไว้ใช้อาบและซักฟอก จึงค่อยผ่อนคลายความลำบากลงเป็นอันมาก แต่ต่อมาคลองและบ่อน้ำนี้ทางราชการได้ทำการกบดเสียหลังจากเมืองชลบุรีเริ่มมีน้ำประปาใช้แล้ว

ภาพที่ 3.3 บ้านสองชั้นด้านกลางอยู่อาศัยด้านบนเก็บน้ำ

ภาพที่ 3.4 ตุ่มใส่น้ำประจำบ้าน

3.1.2 การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน (หันหลังให้ทะเล)

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการตั้งถิ่นฐานชุมชนชายทะเลเนื่องจาก ได้มีการสร้างถนนสุขุมวิท (บางนา - ตราด) ขึ้น ทำให้การคมนาคมขนส่งทางบกสะดวกรวดเร็วกว่าแต่ก่อน ดังนั้นแผนการตั้งถิ่นฐานได้เปลี่ยนจากบริเวณชายฝั่งทะเลมาเป็นแนวถนนสุขุมวิท (บางนา - ตราด) และถนนวชิรปราการแทนลักษณะของชุมชนที่เกิดขึ้นในแกนใหม่นี้ มีลักษณะเป็นบ้านเรือนที่ค่อนข้างถาวร เริ่มมีการปลูกสร้างอาคารแบบก่ออิฐฉาบปูนและชุมชนใหม่ได้เจริญเติบโตจนกระทั่งกลายเป็นแหล่งธุรกิจและการพาณิชย์ที่สำคัญของเมืองชลบุรี ต่อมาได้มีการขยายตัวของชุมชนออกมาในบริเวณส่วนกลางระหว่างถนนสุขุมวิท (บางนา-ตราด) และถนนวชิรปราการจะเห็นได้ว่า วิวัฒนาการในการตั้งถิ่นฐานชุมชนชายทะเลเทศบาลเมืองชลบุรี มีต้นกำเนิดจากเส้นทางคมนาคมเป็นหลักสำคัญที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัยจากการคมนาคมทางน้ำเป็นถนนจึงทำให้ชุมชนชายทะเลได้เปลี่ยนสภาพจากศูนย์กลางทางเศรษฐกิจมาเป็นที่พักอาศัยตามลำดับ (แผนที่ 3.1)

3.1.3 บทบาทและความสำคัญของชุมชน

บทบาทและความสำคัญของชุมชนชายทะเลในสภาพปัจจุบันพื้นที่ที่ตั้งจัดอยู่กลางเมืองชลบุรี มีบทบาทเป็นพื้นที่พักอาศัยหนาแน่นมากมีประชากรดั้งเดิมและประชากรแฝงเข้ามาอยู่ในชุมชนเพื่อเป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม พื้นที่ตั้งมีความสะดวกต่อการติดต่อกับหน่วยงานราชการ เนื่องจากมีระยะทางใกล้ภายในชุมชนนอกจากมีบ้านพักอาศัยยังมีโรงงาน

สาหรรมแปรรูปผลผลิตทางทะเลและมีท่าเทียบเรืออยู่ 2 ท่าซึ่งสามารถพัฒนาให้เป็นท่าเรือเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางทะเลได้และความสำคัญของชุมชนเนื่องมาจากเป็นชุมชนที่ตั้งขึ้นเป็นชุมชนแรกของเมืองชลบุรี จึงมีวิถีชีวิตและประเพณีท้องถิ่นเฉพาะรวมกับการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นชาวประมงชายฝั่ง ดังนั้นในพื้นที่ชุมชนจึงมีเอกลักษณ์ประจำชุมชนซึ่งสามารถนำมาปรับปรุงเพื่อดำเนินการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนได้ในอนาคต ส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินต่อไปข้างหน้าสามารถวางแผนให้เป็นพื้นที่พักอาศัยหนาแน่นปานกลางถึงหนาแน่นน้อยเพื่อรองรับการกำหนดพื้นที่ของผังเมืองรวมเมืองชลบุรีให้สอดคล้องกัน

3.2 ที่ตั้งและอาณาเขต

ชุมชนชายทะเลตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของประเทศไทย หรือริมฝั่งทะเลด้านตะวันออกของอ่าวไทย มีระยะห่างจากกรุงเทพมหานคร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 (สายบางนา – ตราด) ประมาณ 80 กิโลเมตร ชุมชนชายทะเลอยู่ในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี มีพื้นที่ประมาณ 1.312 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่ดินประมาณ 0.740 ตารางกิโลเมตรหรือร้อยละ 56 ของพื้นที่ในเขตชุมชนชายทะเลทั้งหมดนอกจากนั้นเป็นพื้นที่อยู่ในทะเลมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ จุดถนนคลองสังเขปหรือสะพานคลอง

ทิศใต้ จุดถนนภาสเกตรา

ทิศตะวันออก ถนนภาสเกตราตัดกับถนนวชิรปราการไปตามทางด้านทิศเหนือจะพบถนนพิพิธไปตามถนนพิพิธจนบรรจบกับถนนคลองสังเขปหรือสะพานคลอง

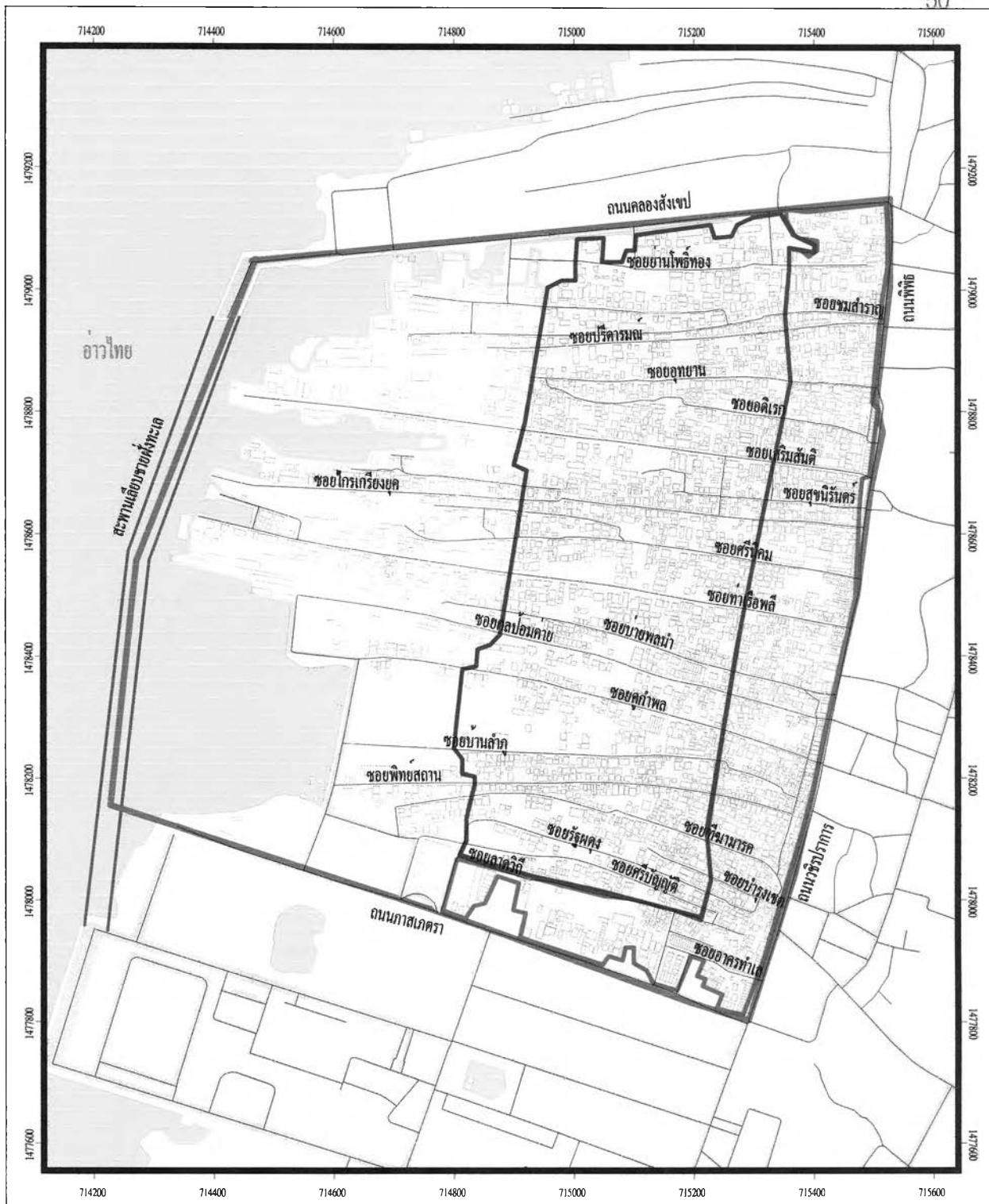
ทิศตะวันตก จุดสะพานเลียบชายฝั่งทะเล (แผนที่ 3.2)

3.3 ลักษณะทางกายภาพ

3.3.1 สภาพทางภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ เป็นพื้นที่ราบริมทะเล โดยทางทิศตะวันออกเป็นที่ราบสูงและลาดลงทิศตะวันตกซึ่งเป็นแนวชายฝั่งทะเล มีระดับความสูงประมาณ 2- 10 เมตร จากระดับน้ำทะเล

สภาพภูมิอากาศ ชุมชนชายทะเลตั้งอยู่ในเขตภูมิอากาศแบบมรสุมเมืองร้อน แบ่งออกเป็น 3 ฤดูกาล 1. ฤดูหนาวระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ อยู่ในช่วงมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ 2. ฤดูร้อนระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม 3. ส่วนฤดูฝนเริ่มจากเดือนมิถุนายนถึงเดือนตุลาคม ซึ่งอยู่ในเขตอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ลักษณะอากาศโดยทั่วไปมีลักษณะอากาศแบบมรสุมเขตร้อน โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 28.87 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุด จะอยู่ในช่วง 19.92 องศาเซลเซียส ถึง 26.82 องศาเซลเซียส และ

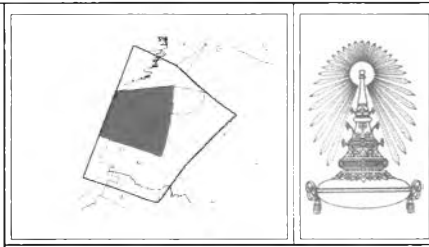

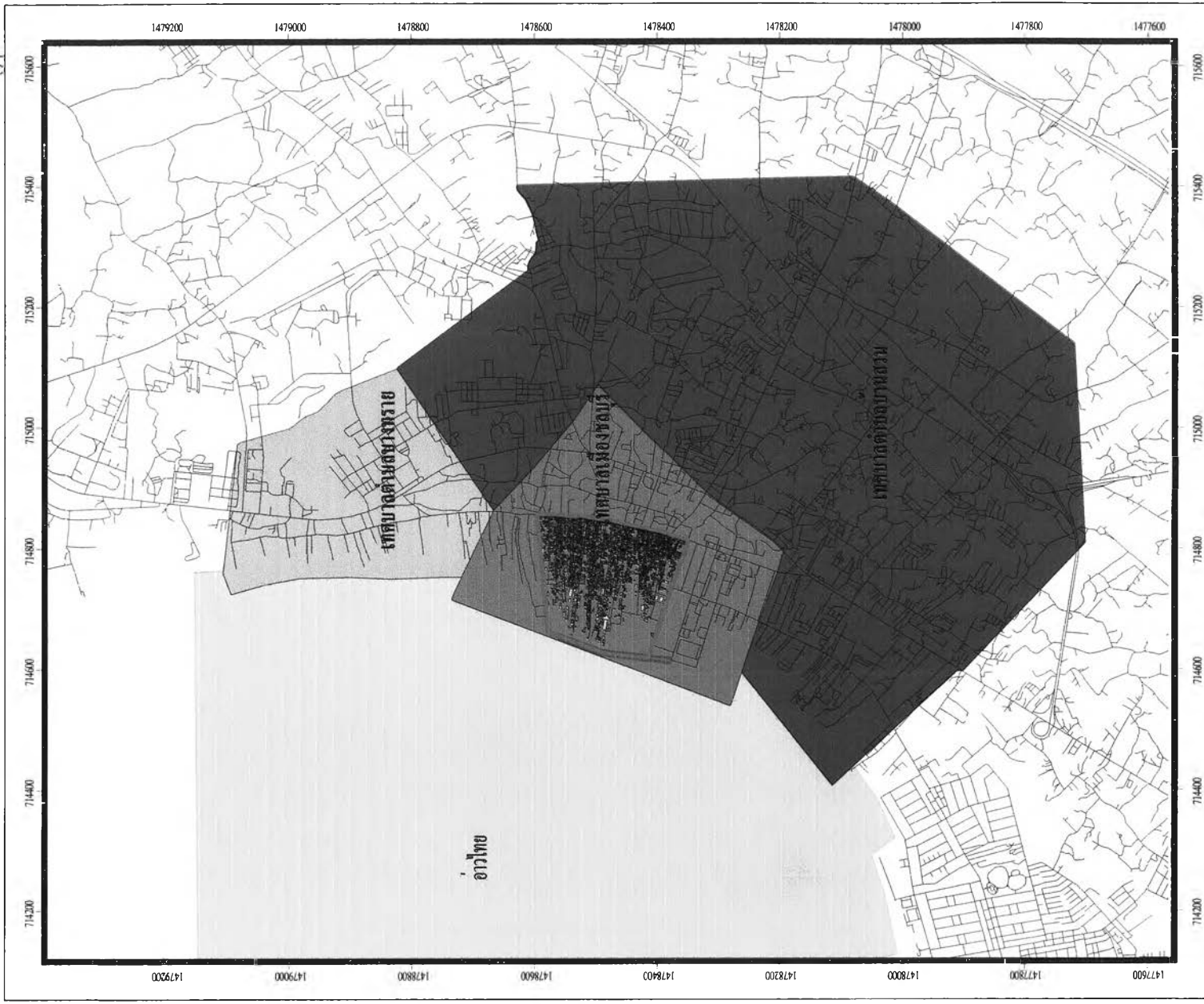
การปรับปรุงพื้นที่ชุมชนชายทะเลเทศบาลเมืองชลบุรี

แผนที่ 3.1 แสดงที่ตั้งของการตั้งถิ่นฐานภายในชุมชนชายทะเล เทศบาลเมืองชลบุรี

- คำอธิบายสัญลักษณ์
- ขอบเขตพื้นที่ศึกษา
 - สะพาน คสล.
 - ถนน
 - ชุมชนบุกรุก
 - ชุมชนใหม่
 - ชุมชนดั้งเดิม
 - คลอง

ที่มา : การสำรวจภาคสนาม พ.ศ.2547

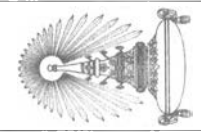
การปรับปรุงพื้นที่ชุมชนชายทะเลเทศบาลเมืองชลบุรี

แผนที่ 3.2 แสดงที่ตั้งชุมชนชายทะเล เทศบาลเมืองชลบุรี

คำอธิบายสัญลักษณ์

- ขอบเขตพื้นที่ศึกษา
- สะพาน คสล.
- ถนน
- คลอง

- เทศบาลเมืองชลบุรี
- เทศบาลตำบลบางทราย
- เทศบาลตำบลบางสวน

ที่มา : กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย
 บรมพอล ชันจินดา เอกสารวิชาการแผนกและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อุณหภูมิสูงสุดในช่วง 24.57 องศาเซลเซียส ถึง 36.90 องศาเซลเซียส โดยมีปริมาณน้ำเฉลี่ย 1,495.50 มิลลิเมตรต่อปี (แผนที่ 3.3)

3.3.2 การใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่ชุมชนชายทะเลเทศบาลเมืองชลบุรี

การใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนชายทะเลเป็นแบบผสมผสาน คือ กิจกรรมการใช้ที่ดินบางประเภทไม่ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยวหรือเป็นลักษณะเดียวกันทั้งหมดในบริเวณใดบริเวณหนึ่งแต่มีกิจกรรมอื่น ๆ แทรกตัวปะปนอยู่ด้วย เช่น การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์จะเป็นการใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัยด้วย โดยสถานประกอบการรายย่อยเป็นที่พักอาศัยของเจ้าของด้วยพื้นที่ในเขตชุมชนชายทะเลส่วนใหญ่ใช้เป็นที่ทำการค้าขายขนาดเล็ก บริเวณที่อยู่อาศัยกระจายปะปนอยู่กับพื้นที่การค้าและกระจายอยู่หนาแน่น ปัจจุบันพื้นที่ทางเข้าเป็นถนนซอยคับแคบไม่ได้มาตรฐานบางซอยเป็นทางตัน ซึ่งได้ปรับปรุงขึ้นมาจากสะพานไม้แคบ ๆ เป็นผลทำให้การจัดเก็บมูลฝอยและของเสียทำได้ไม่ทั่วถึง เป็นเขตที่เสี่ยงต่ออันตรายจากไฟไหม้ได้ง่าย เพราะถนนแคบรถดับเพลิงเข้าไปไม่ได้ ปัจจุบันการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณพื้นที่ชุมชนชายทะเลส่วนใหญ่ใช้ เพื่อการอยู่อาศัยส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการพาณิชย์ส่วนใหญ่จะอยู่ริมถนนวชิรปราการ เช่น ร้านขายของชำทั่วไป ร้านจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล บริษัท ห้างร้านต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งพื้นที่ว่างเปล่าก็มีอยู่จำนวนหนึ่ง ซึ่งเจ้าของที่ดินปล่อยให้ว่างโดยไม่ได้ทำการใด ๆ เลย สามารถจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่ชุมชนชายทะเลได้ดังนี้ (แผนที่ 3.4)

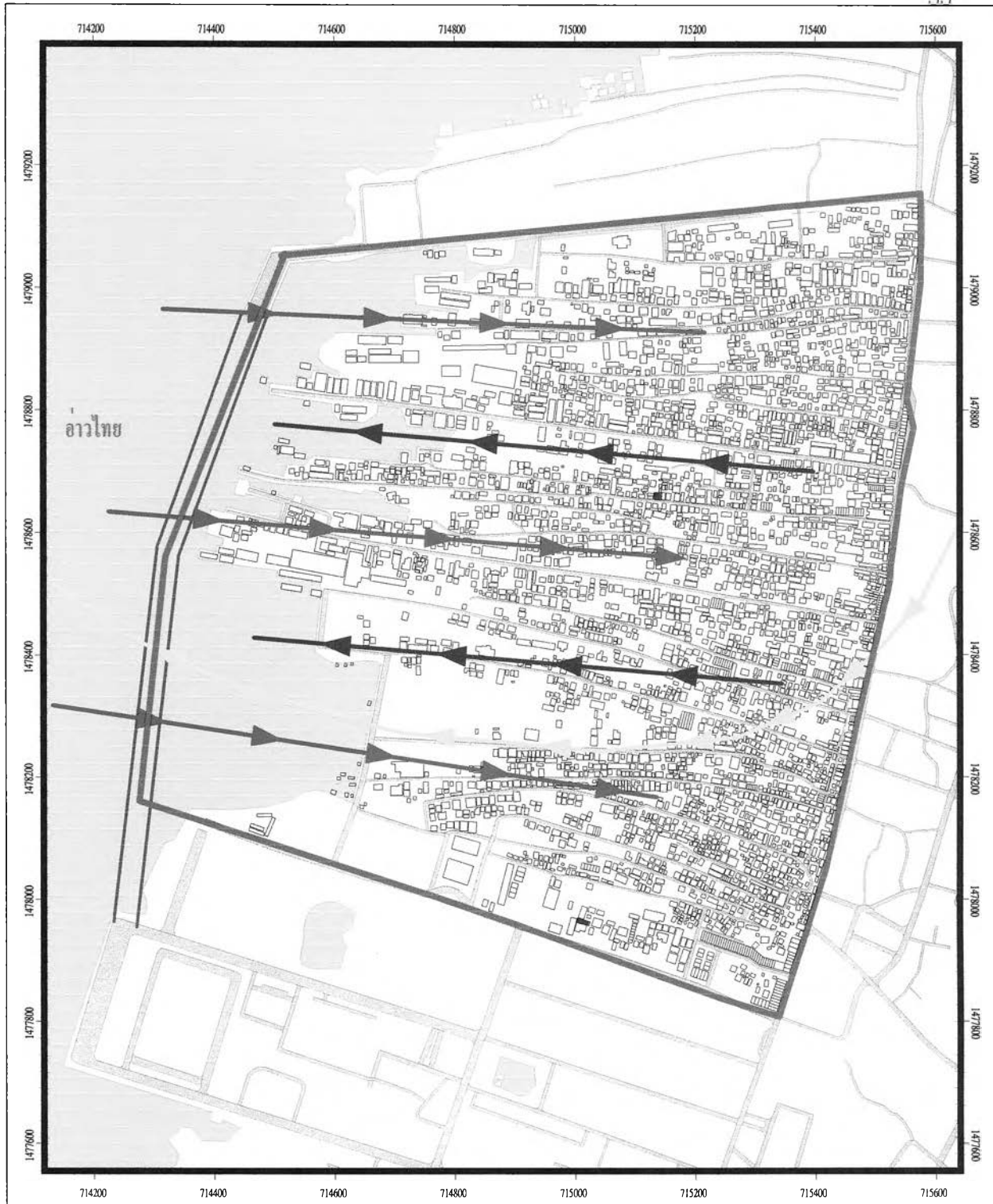
1) เพื่อการอยู่อาศัย เป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของชุมชนชายทะเลซึ่งมีรูปแบบของที่อยู่อาศัยหลายลักษณะด้วยกันเช่น บ้านเดี่ยว อาคารเดี่ยว ตึกแถว อาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ ห้องแถว บ้านแฝด และทาวน์เฮาส์ เป็นต้น ที่อยู่อาศัยเหล่านี้จะอยู่เกาะไปตามถนนซอยภายในพื้นที่ชุมชนชายทะเลและมีการรวมกลุ่มเป็นช่วงๆ ประมาณบริเวณช่วงกลางของแต่ละถนนซอยของพื้นที่ชุมชนชายทะเล ซึ่งสามารถแบ่งเป็นพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมโดยใช้แนวแกนถนนวชิรปราการวัดระยะห่างออกไปประมาณ 100 เมตร ตลอดแนวถนนวชิรปราการจะถือว่าการตั้งถิ่นฐานแบบชุมชนดั้งเดิม เนื่องจากเป็นการตั้งชุมชนในยุคเริ่มต้นซึ่งจากการศึกษาอายุชุมชนมีระยะการตั้งถิ่นฐานเกินกว่า 200 ปีขึ้นไป

ภาพที่ 3.5 ลักษณะอาคารไม้ยกพื้นสูงยุคแรก

ภาพที่ 3.6 ลักษณะการเรียงแถวของอาคาร

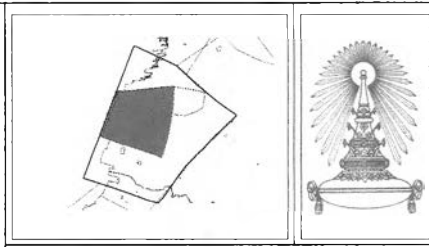

การปรับปรุงพื้นที่ชุมชนชายทะเลเทศบาลเมืองชลบุรี

แผนที่ 3.3 ทิศทางลมของพื้นที่ชุมชนชายทะเล เทศบาลเมืองชลบุรี

คำอธิบายสัญลักษณ์

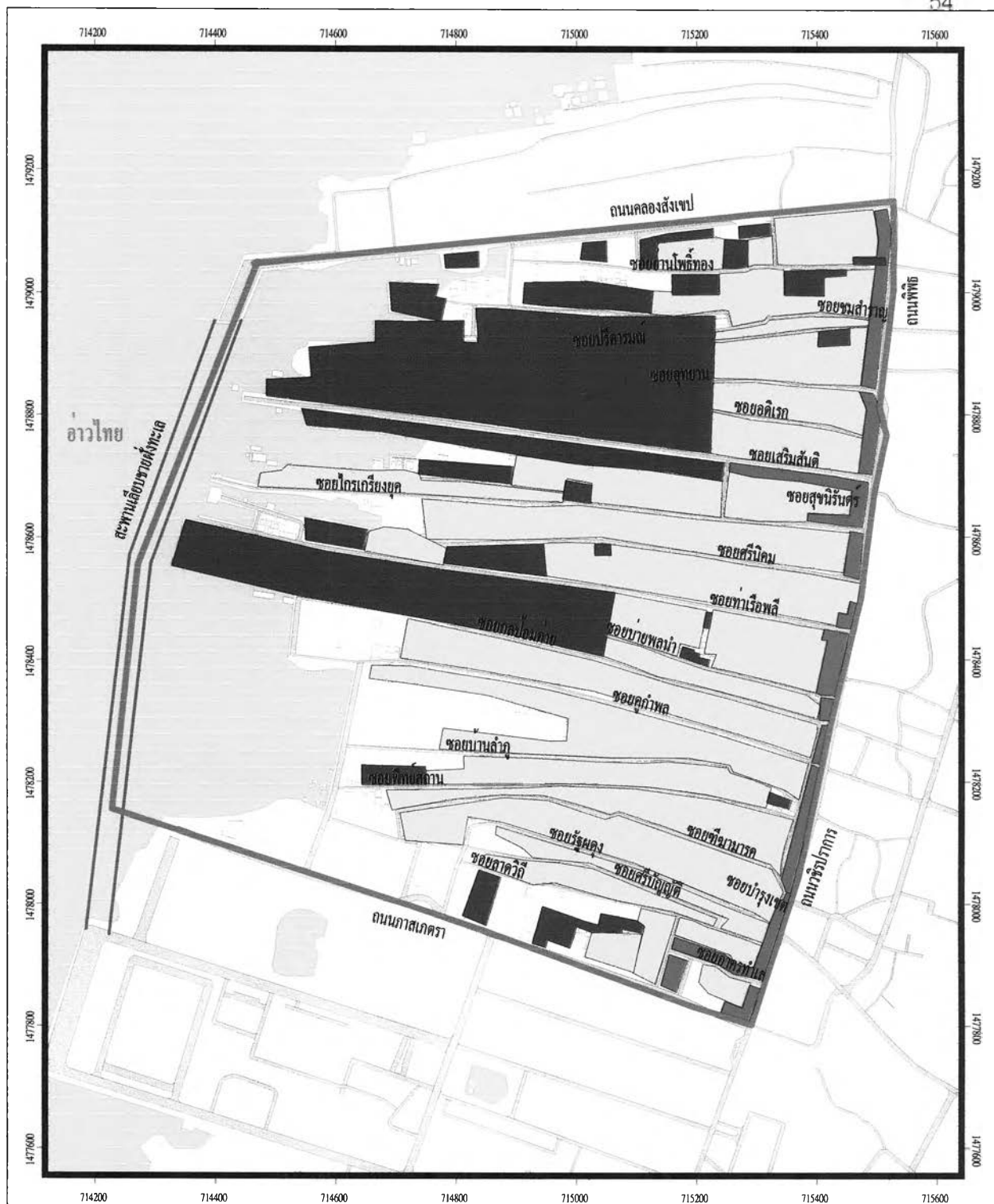
	ขอบเขตพื้นที่ศึกษา		แนวลมทะเล
	สะพาน คสล.		แนวลมบก
	ถนน		แนวแสงแดด
	คลอง		

ที่มา : โครงการ การเรียนรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ โลก และอวกาศ

นายอนพล สมจินเทศ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

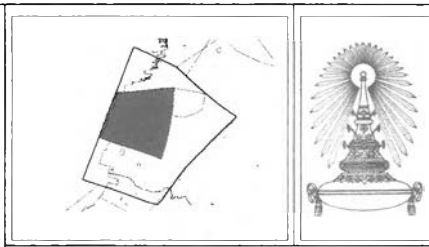

การปรับปรุงพื้นที่ชุมชนชายทะเลเทศบาลเมืองชลบุรี

แผนที่ 3.4 แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินปี พ.ศ. 2547

- คำอธิบายสัญลักษณ์
	ขอบเขตพื้นที่ศึกษา		ที่อยู่อาศัย
	สะพาน คสล.		พานชกกรรม
	ถนน		โรงเรียน
	คลอง		อุดสาหกรรม

ที่มา : กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

นายพอล สมจินต์ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

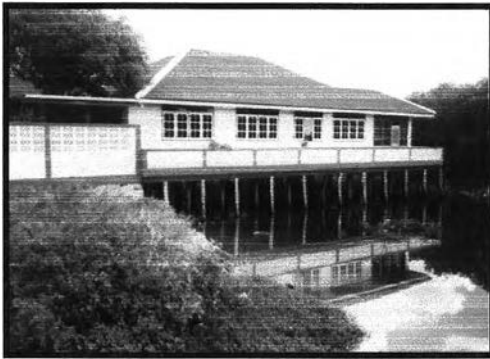

ภาพที่ 3.7 บ้านไม้หลังคากระเบื้องเผายุคแรก

ภาพที่ 3.8 ลักษณะอาคารของชุมชนชายทะเล

ภาพที่ 3.9 บ้านครึ่งไม้ครึ่งปูนในปัจจุบัน

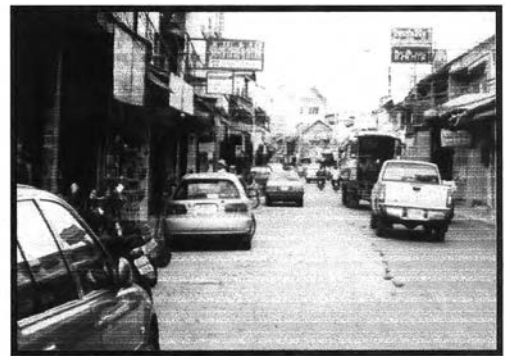

ภาพที่ 3.10 ลักษณะบ้านทรงไทยที่ปลูกบนบก

2) เพื่อการพาณิชย์ ส่วนใหญ่อยู่ริมถนนหรือปรากฏและถนนพิพิธเพราะเป็นถนนสายหลักของพื้นที่ชุมชนชายทะเลซึ่งทำหน้าที่ระบายการจราจรของเมืองชลบุรี ซึ่งลักษณะอาคารส่วนใหญ่จะเป็นตึกแถว 2 - 4 ชั้น ส่วนอาคารสมัยเก่าจะเป็นอาคารไม้สูง 1-2 ชั้น โดยชั้นล่างจะใช้ประกอบกิจการทางการค้าชั้นบนจะใช้เป็นที่อยู่อาศัย ซึ่งลักษณะการค้าขายคือ เป็นร้านขายของชำ คลินิก ร้านอาหารและ ธนาคารเป็นต้น ซึ่งบริเวณดังกล่าวถือว่าเป็นพื้นที่ชุมชนใหม่มีการตั้งถิ่นฐานไปตามแนวถนนหรือปรากฏและถนนพิพิธ ซึ่งเป็นช่วงที่ประชากรเริ่มหันหลังให้ทะเล

ภาพที่ 3.11 อาคารพาณิชย์บนถนนหรือปรากฏ

ภาพที่ 3.12 ลักษณะอาคารไม้เก่าบนถนนหรือปรากฏ

3) **เพื่อการอุตสาหกรรม** เป็นพื้นที่ซึ่งอยู่บริเวณปลายถนนซอย ของพื้นที่ชุมชนชายทะเลโดยส่วนมากจะอยู่ติดกับทะเลเพื่อความสะดวกในการรับวัตถุดิบจากเรือประมง ซึ่งสามารถบ่งชี้ว่า บริเวณดังกล่าวมีการตั้งถิ่นฐานในเวลาปัจจุบันเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่ชุมชนนุกรุก

ภาพที่ 3.13 โรงงานน้ำปลาของบริษัทไทยปริดา

ภาพที่ 3.14 โรงงานน้ำปลาทิพรส

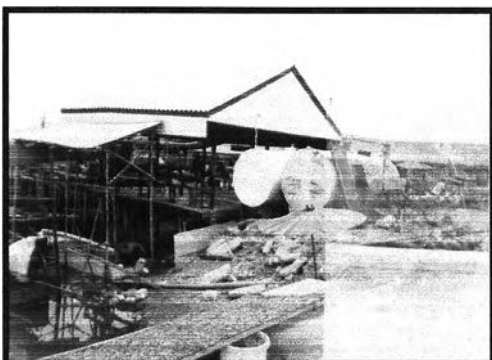
4) **เพื่อการประมงชายฝั่งทะเล** บริเวณพื้นที่ชุมชนชายทะเลมีท่าเทียบเรือประมงอยู่ 2 ท่าคือ ท่าเทียบเรือพลีกับท่าเทียบเรือไกรเกรียงยุค ซึ่งนับว่ามีความสำคัญกับชาวชุมชนชายทะเล เพราะถือเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ให้ผลตอบแทนกับประชาชนส่วนใหญ่ของชุมชน เพราะมีการจ้างแรงงานเป็นลูกเรือประมงหรือมีการซื้อขายผลผลิตจากเรือประมงถือเป็นระบบเศรษฐกิจหลักของชุมชน

ภาพที่ 3.15 บริเวณท่าเทียบเรือพลี

ภาพที่ 3.16 การขนส่งจากเรือขึ้นรถยนต์

ภาพที่ 3.17 บริเวณท่าเทียบเรือทำเป็นสถานที่ตากปลา

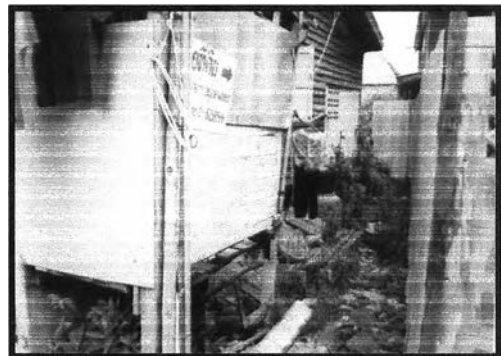

ภาพที่ 3.18 ท่าเทียบเรือสมัยใหม่ทำเป็นคอนกรีต

5) พื้นที่ว่างเปล่าและน้ำท่วมขัง พื้นที่เหล่านี้ถูกปล่อยให้รกร้าง และมีน้ำท่วมขังเนื่องจากส่วนใหญ่เป็นแปลงที่ดินขนาดเล็กที่เจ้าของที่ดินปล่อยให้ว่างโดยไม่บำรุงรักษาหรือใช้ประโยชน์ใด ๆ เลย หรือไม่ก็เป็นพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ครอบครอง และในพื้นที่ชุมชนชายทะเลยังมีพื้นที่ซึ่งอดีตเป็นป่าชายเลนแต่ปัจจุบันถูกบุกรุก ทำให้โอกาสในการพัฒนาเป็นไปได้น้อย เพราะพื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์

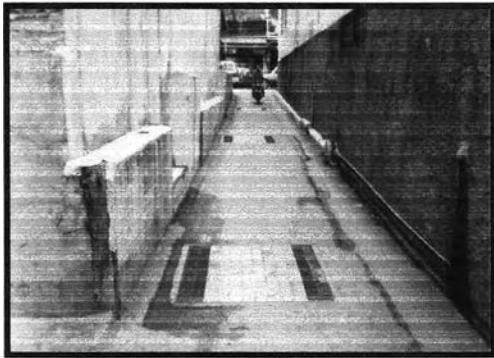

ภาพที่ 3.19 ที่ว่างเปล่าและน้ำท่วมขังซอยไกรเกรียงยุค ภาพที่ 3.20 ที่ว่างเปล่าและน้ำท่วมขังซอยท้ายบ้าน

ภาพที่ 3.21 ที่ว่างเปล่าและน้ำท่วมขังซอยชาติเดชา ภาพที่ 3.22 การประกาศขายที่ดินชุมชนชายทะเล

6) พื้นที่สาธารณะประโยชน์ ได้แก่ พื้นที่ที่ใช้เป็นถนน หรือ เส้นทางคมนาคม ถนนภายในพื้นที่ชุมชนชายทะเลส่วนใหญ่เป็นถนนคอนกรีต แต่มีความแคบแค่ขนาบข้างไม่มีไหล่ทางและทางเดินเท้าทำให้เกิดความไม่สะดวกในการสัญจรและเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง ส่วนการปลูกสร้างอาคารทำการปลูกชิดขอบทางเกินไปสาเหตุมาจากการเปลี่ยนจากสะพานไม้เป็นถนนคอนกรีตยื่นลงไปในทะเลทำให้ถนนมีขนาดแคบและการปลูกสร้างอาคารก็เป็นแนวไปตามถนนทำให้มีความแออัดมีการปลูกบ้านรุกล้ำที่สาธารณะ

ภาพที่ 3.23 ถนนซอยสาธารณูปโภค

3.24 ถนนซอยท้ายบ้าน

ภาพที่ 3.25 คลองสังเขป (สะพานคลอง)

ภาพที่ 3.26 พื้นที่สาธารณประโยชน์ส่วนใหญ่อยู่ในทะเล

3.3.2.1 บทบาทและแนวโน้มในการขยายตัวของชุมชนชายทะเล

ปัจจุบันพื้นที่ชุมชนชายทะเล มีบทบาทในด้านการเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยแห่งหนึ่งของเมืองชลบุรีซึ่งมีข้อได้เปรียบในเรื่องของทำเลที่ตั้งที่ใกล้กับสถานที่ราชการ และย่านพาณิชยกรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งของเมืองและในพื้นที่ชุมชนยังมีศูนย์เยาวชนเทศบาลเมืองชลบุรี ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนคลองสังเขปหรือสะพานคลอง เป็นสถานที่ออกกำลังกายที่ประชากรในชุมชนนิยมมาใช้บริการจำนวนมาก ใกล้โรงพยาบาลของรัฐและเอกชน ตลอดจนสถาบันทางการศึกษาทั้งของภาครัฐและเอกชน เนื่องจากชุมชนชายทะเลมีที่ตั้งอยู่ใกล้ทำให้การเดินทางมีความสะดวกใช้เวลาเดินทางน้อยและประหยัดค่าใช้จ่าย

การเปรียบเทียบการขยายตัวของชุมชนชายทะเลระหว่างปี พ.ศ. 2517 กับ พ.ศ. 2539 และปีพ.ศ. 2547 ซึ่งการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชายทะเลในช่วงเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2517 นั้นยังมีลักษณะของการบุกรุกพื้นที่ชายฝั่งทะเลจำนวนสิ่งปลูกสร้างยังมีไม่มาก เพราะการเข้าถึงพื้นที่ชุมชนทำได้ยากเส้นทางการสัญจรภายในมีขนาดทางแคบส่วนบ้านที่อยู่ในทะเลก็มีการทำสะพานไม่ไว้ใช้สำหรับการเดินเท้า วัสดุในการปลูกสร้างอาคารก็เป็นวัสดุที่หาได้ง่ายและราคาถูก

จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมมีไม่มาก ทำให้ประชากรแฝงมีน้อยแต่เมื่อทางเทศบาลเมืองชลบุรีมีโครงการถมทะเลเพื่อเพิ่มพื้นที่ทำสถานที่ราชการและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ บริเวณถนนภาคตราทำให้มีการพัฒนาถนน โดยมีการปรับปรุงถนนทั้งที่โครงการถมทะเลและบริเวณพื้นที่โดยรอบซึ่งชุมชนชายทะเลได้รับการพัฒนามีการปรับปรุงและขยายขนาดถนนทำให้การเข้าถึงเป็นไปได้อย่างขึ้นตังนั้นเมื่อศึกษาจากภาพถ่ายทางอากาศของปี พ.ศ. 2539 บริเวณโครงการถมทะเลเพื่อทำสถานที่ราชการสำเร็จแนวโน้มมีการขยายตัวของชุมชนชายทะเลก็มีมากขึ้นตามไปโดยทิศทางการขยายตัวมุ่งหน้าออกทะเลหากวัดระยะจากถนนวชิรปราการ ไปจนถึงบริเวณที่มีการปลูกสร้างอาคารในทะเลมีระยะประมาณ 1 กิโลเมตร จำนวนสิ่งปลูกสร้างที่เพิ่มขึ้นมากในชุมชนบริเวณช่วงปลายที่ติดกับทะเลเป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่จำนวนมาก สาเหตุเนื่องจากมีการเข้าถึงพื้นที่ชุมชนชายทะเลได้สะดวกมากขึ้น และผลกระทบที่ตามมาคือจำนวนแรงงานจากนอกพื้นที่ชุมชนมีการอพยพเข้ามาอยู่ในชุมชนเป็นจำนวนมากและมีการทำธุรกิจบ้านเช่าราคาถูกเพื่อรองรับจำนวนแรงงานที่เพิ่มมากขึ้นทุกวันทำให้ความเป็นอยู่ในชุมชนเปลี่ยนแปลงทั้งจากประเพณีปฏิบัติที่เปลี่ยนไปเพราะมีการนำวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่าง ๆ ที่แรงงานนำเข้ามาใช้จำนวนความหนาแน่นของประชากรในชุมชนมีมากเกิดการแย่งกันใช้บริการสาธารณูปโภค ทำให้เกิดการไม่พอใช้ และจากการศึกษาพื้นที่ชุมชนชายทะเลปี พ.ศ. 2547 ทำให้เห็นปัญหาของการใช้พื้นที่ร่วมกันของที่พักอาศัยกับจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่มีเพิ่มขึ้นมากศักยภาพ การให้บริการด้านสาธารณูปโภคของเทศบาลเมืองชลบุรีทำได้ไม่ครอบคลุมทั่วชุมชนชายทะเล ทำให้เกิดการขาดแคลน การศึกษาสภาพชุมชนปัจจุบันทำให้ทราบถึงการใช้ประโยชน์ที่ดินไม่ถูกต้องเนื่องจากการศึกษาถึงศักยภาพของพื้นที่ชุมชนชายทะเลมีความเหมาะสมต่อการทำเป็นพื้นที่เพื่อพักอาศัยและเป็นการพักอาศัยแบบหนาแน่นปานกลางในการใช้พื้นที่ปัจจุบันถือว่าหนาแน่นมากสาเหตุหลักเนื่องจากจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่มีมากและจำนวนแรงงานที่มีมากขึ้นโดยอาศัยบ้านเช่าราคาถูกอยู่ในชุมชน จากการศึกษาพื้นที่ทำให้ทราบว่าชุมชนชายทะเลไม่ควรมียโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ในชุมชน เนื่องจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ชุมชนชายทะเลเป็นการตั้งถิ่นฐานในทะเลส่วนพื้นที่โดยรอบชุมชนโดยเฉพาะฝั่งตรงข้ามชุมชนเป็นภูเขา ทำให้การที่มีโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ริมทะเลจะมีปัญหาการปล่อยน้ำเสียลงทะเล และมีแนวทิศทางลมที่พัดนำฝุ่นละอองและกลิ่นเข้าพื้นที่เมืองสร้างปัญหามลพิษทางอากาศ ซึ่งลมที่พัดเวลากลางวันจะเป็นลมทะเลโดยพัดจากทะเลขึ้นฝั่ง ส่วนเวลากลางคืนลมจะพัดจากบนบกออกสู่ทะเลแต่เมื่อมีการก่อสร้างอาคารสูงเวลาลมพัดผ่านแรงลมจะปะทะตัวอาคารและหมุนลงพื้นทำให้อากาศไม่บริสุทธิ์และเป็นการสะสมฝุ่นละอองเพราะลมจะพัดผ่านพื้นที่ชุมชนทั้งกลางวันและกลางคืน

หากจะพิจารณาแนวโน้มในการขยายตัวของพื้นที่ชุมชนชายทะเลนั้นโอกาสในการขยายตัวจะไม่มี เนื่องจากพื้นที่ชุมชนมีข้อจำกัดเรื่องพื้นที่ดินเพราะว่าการตั้งถิ่นฐานในสมัยยุคเริ่ม

ต้นเป็นการตั้งถิ่นฐานในทะเล และการใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบันก็ได้ใช้ไปจนเกือบเต็มพื้นที่ของชุมชนอยู่แล้ว ในส่วนของพื้นที่ที่เหลืออยู่ ส่วนมากเป็นที่ป่าชายเลนเก่า โอกาสในการใช้ประโยชน์ที่ดินของเอกชนเป็นไปได้น้อย นอกเสียจากหน่วยงานราชการจะเป็นผู้นำพื้นที่มาพัฒนาเสียเอง แนวโน้มในการขยายตัวจะเป็นการขยายตัวของพื้นที่ชุมชนเมืองชลบุรีโดยมีทิศทางในการขยายตัวไปด้านทิศเหนือตามถนนวิภาวดีรังสิต และถนนพหลโยธิน มุ่งสู่เทศบาลตำบลบางทรายและด้านทิศตะวันออกบริเวณริมถนนสุขุมวิทในพื้นที่ เทศบาลตำบลบ้านสวน รวมทั้งมีการขยายตัวของชุมชนออกไปทางแนวถนนชลบุรีบ้านบึง เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวยังมีศักยภาพเรื่องพื้นที่ดินว่างที่จะนำมาทำเป็นที่อยู่อาศัยและทำเป็นย่านพาณิชยกรรม เป็นต้น (แผนที่ 3.5 – 3.7)

ตาราง 3.1 การใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนชายทะเลปีพ.ศ. 2547

ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	จำนวนพื้นที่ (ไร่)	จำนวนร้อยละของพื้นที่เดิม
ที่พักอาศัย	294	61.12
พาณิชยกรรม	23	4.78
อุตสาหกรรม	156	32.43
สถานศึกษา	7	1.455
จำนวนเต็ม	480	100

ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม

3.3.2.2 สภาพทั่วไปของบริเวณโดยรอบชุมชนชายทะเล

บริเวณโดยรอบของพื้นที่ชุมชนชายทะเลนั้น มีการใช้ประโยชน์ที่ดินที่หลากหลาย บริเวณริมถนนภาคตราส่วนมากจะเป็นที่ดินของส่วนราชการประกอบไปด้วย สถานที่ราชการ ศูนย์เยาวชน สวนสุขภาพ ส่วนบริเวณด้านถนนวิภาวดีรังสิตและถนนพหลโยธิน ซึ่งมีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นมีลักษณะเป็นชุมชนที่พักอาศัยเช่นเดียวกับพื้นที่ชุมชนชายทะเล แต่จะมีการพาณิชยกรรมอยู่ติดด้านถนนวิภาวดีรังสิตไปตลอดแนว ซึ่งส่วนใหญ่จะเปิดกิจการเป็นร้านค้าต่างๆ เช่น ร้านขายของชำ ร้านอาหาร ร้านเสริมสวย หรือธนาคาร เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเปิดเป็นร้านค้าชั้นล่างและชั้นบนไว้อยู่อาศัย เนื่องจากบริเวณโดยรอบชุมชนชายทะเลด้านฝั่งถนนวิภาวดีรังสิตและถนนพหลโยธิน มีผู้เข้ามาใช้บริการเป็นจำนวนมากทำให้มีอาคารที่ใช้สอยเพื่อการค้าเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก และการปลูกสร้างจะเป็นอาคารพาณิชย์สูงประมาณ 4 - 5 ชั้น ส่วนด้านในพื้นที่จะเป็นที่พักอาศัยซึ่งมีประชากรและอาคารบ้านเรือนอาศัยค่อนข้างหนาแน่น

บริเวณถนนคลองสังเขป หรือสะพานคลองตลอดแนวถนนด้านฝั่งตรงข้ามกับชุมชนชายทะเลจะมีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น เช่นเดียวกับชุมชนชายทะเล เนื่องจากการตั้งถิ่นฐานเกิดขึ้นในยุคเดียวกับชุมชนชายทะเล และมีสภาพพื้นที่เหมือนกันส่วนด้านปลายถนนคลอง

สังเขปจะเป็นตลาดค้าส่งปลา ซึ่งมีบทบาทในการค้าขายสินค้ากับพื้นที่ในเมืองชลบุรีกับพื้นที่ต่างเมืองบริเวณด้านหลังของพื้นที่ชุมชนชายทะเลด้านทิศตะวันตก ติดกับอ่าวไทยซึ่งปัจจุบันทางเทศบาลเมืองชลบุรีได้ทำการก่อสร้างสะพานเลียบชายฝั่งทะเล โดยมีแนวเชื่อมต่อกจากปลายถนนภาคตราตรงไปจดกับถนนคลองสังเขป เพื่อเป็นการระบายการจราจรในพื้นที่ถนนวิชิรปราการและเป็นการหยุดยั้งการบุกรุกพื้นที่ทางทะเลของชุมชน และปัจจุบันพื้นที่ด้านติดทะเลได้รับการฟื้นฟูเพื่อให้มีศักยภาพในการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง เพื่อให้ประชากรที่ประกอบอาชีพทางการประมงมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจับสัตว์น้ำเป็นต้น (แผนที่ 3.8)

3.3.2.3 ความเชื่อมโยงระหว่างชุมชนชายทะเลกับชุมชนโดยรอบ

1) ชุมชนบางทราย เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ด้านทิศเหนือของชุมชนชายทะเลอยู่ในเขตของตำบลบางทราย อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี สภาพการตั้งถิ่นฐานดั้งเดิมของชุมชนเป็นชุมชนเก่าอายุใกล้เคียงกับชุมชนชายทะเลเดิมบริเวณชุมชนบางทรายมีหาดทรายขาวสะอาดจากหน้าวัดคงคาลัย (ปัจจุบันเป็นย่านการค้า) ยาวตลอดขึ้นไปทางเหนือประชาชนจึงได้เรียกชุมชนนี้ว่า บางทราย แต่ต่อมามีประชาชนเข้ามาอาศัยมากและประกอบอาชีพเลี้ยงเบ็ด เพราะแถบนั้นมีอาหารทะเลเลี้ยงเบ็ดได้อย่างอุดมสมบูรณ์ จึงเป็นสาเหตุทำให้หาดทรายที่ขาวสะอาดแต่เดิมค่อยๆเปลี่ยนไปตั้งปัจจุบันแต่ก็ยังเรียกบริเวณนั้นว่าบางทราย การประกอบอาชีพของชาวชุมชนบางทรายมีการเพาะเลี้ยง หอยแมลงภู่ บริเวณชายทะเลด้านที่ติดกับชุมชนกับการทำประมงชายฝั่งและบางส่วนก็ยังประกอบอาชีพเลี้ยงเบ็ดเนื่องจากมีอาหารจากทะเลให้เบ็ดกินราคาต้นทุนอาหารต่ำจึงเป็นที่นิยม

2) ชุมชนบ้านสวน นชุมชนที่ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันออกของชุมชนชายทะเลอยู่ในเขตของตำบลบ้านสวนอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อายุของการตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนที่ตั้งขึ้นหลังชุมชนชายทะเลเดิมบริเวณชุมชนบ้านสวนเป็นบริเวณที่มีดินและน้ำอุดมสมบูรณ์ การประกอบอาชีพของประชาชนในบริเวณนี้จึงนิยมปลูกพืชผักและทำสวนเป็นส่วนใหญ่ จึงเป็นสาเหตุให้ประชาชนในย่านอื่นๆเรียกบริเวณนี้ว่า ชุมชนบ้านสวน แต่ในปัจจุบันความเจริญได้ขยายตัวเข้ามาในพื้นที่ซึ่งเคยเป็นส่วนเปลี่ยนเป็นที่อยู่อาศัยและย่านการค้าแต่ก็ยังมีส่วนที่ยังประกอบอาชีพการทำสวนและปลูกผัก

3) ชุมชนบางปลาสร้อย เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ด้านทิศใต้ของชุมชนชายทะเลอยู่ในเขตของตำบลบางปลาสร้อยอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี เป็นชุมชนที่มีอายุการตั้งถิ่นฐานพร้อมกับชุมชนชายทะเลโดยลักษณะการตั้งถิ่นฐานเป็นการใช้พื้นที่ทะเลในการทำที่อยู่อาศัยส่วนการประกอบอาชีพของชาวชุมชน เมื่ออดีตก็เป็นชาวประมงชายฝั่งและมีการเพาะเลี้ยงหอยแมลงภู่

บริเวณริมทะเล แต่สภาพปัจจุบันชุมชนบางปลาสร้อยเป็นย่านการค้า เนื่องจากบริเวณโดยรอบชุมชนมีสถานที่ราชการตั้งอยู่เป็นจำนวนมากดังนั้นระบบเศรษฐกิจของชุมชนจึงเป็นเรื่องของการค้าขายเป็นหลัก

4) ชุมชนอ่างศิลา เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ด้านทิศใต้ของชุมชนชายทะเลอยู่ในเขตของ ตำบลอ่างศิลาอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พื้นที่ของชุมชนอ่างศิลาเป็นที่ราบชายฝั่งทะเลพื้นที่จะลาดเอียงจากด้านตะวันออกสู่ด้านตะวันตก ซึ่งเป็นทะเลการ์ตั้งถิ่นฐานของประชากรส่วนใหญ่กระจายทั่วไปในพื้นที่แต่จะหนาแน่นมากบริเวณตลาดอ่างศิลาและตามแนวถนนสุขุมวิท (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3) ซึ่งตัดผ่านพื้นที่ด้านทิศตะวันออก ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3134 (ตอนเสม็ด-อ่างศิลา และตอนเขาสามมุก-อ่างศิลา) นอกจากนี้ยังมีถนนมิตรสัมพันธ์ซึ่งเป็นถนนตัดผ่านกลางพื้นที่ในแนวเหนือ - ใต้ เชื่อมชุมชนแสนสุข และชุมชนอ่างศิลา ส่วนถนนพระยาสุโจจนันตัดไปตามแนวชายฝั่งทะเลจากอำเภอเมืองชลบุรีเชื่อมกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3134 (ตอนเสม็ด - อ่างศิลา) ทำให้มีการใช้ที่ดินสำหรับชุมชนส่วนใหญ่เป็นที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม สถาบันราชการ และสถาบันศาสนา ซึ่งโดยมากแล้วจะเกาะกลุ่มตามถนนสายสำคัญดังกล่าว ส่วนการประกอบอาชีพของชาวชุมชนอ่างศิลามีอาชีพการทำครกหิน ซึ่งมีชื่อเสียงระดับประเทศและมีการประกอบอาชีพประมงชายฝั่งและการเพาะเลี้ยงหอยนางรมเป็นสินค้าประจำท้องถิ่นซึ่งถือว่าเป็นฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญของชุมชนอ่างศิลา

5) ชุมชนแสนสุข เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ด้านทิศใต้ของชุมชนชายทะเลอยู่ในเขตของ ตำบลแสนสุขอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบชายฝั่งทะเลทิศตะวันตกเป็นชายฝั่งทะเลที่มีชื่อเสียงมานาน คือ ชายหาดบางแสน ทิศตะวันตกมีสภาพเป็นภูเขาเตี้ยๆ พื้นที่จะลาดเอียงจากด้านทิศตะวันออก เป็นภูเขาสามมุกซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของชุมชนแสนสุข การตั้งถิ่นฐานส่วนใหญ่เกาะตัวหนาแน่นตามแนวถนนสายสำคัญโดยเฉพาะถนนสุขุมวิท (ตอนชลบุรี-ศรีราชา) ตั้งแต่สะพานข้ามคลองบางโปรง ลงมาถึงสะพานข้ามคลองสะพานน้ำหมื่นจะหนาแน่นมากที่สุดบริเวณตลาดแสนสุขหรือตลาดหนองมน ทั้งนี้เพราะบริเวณดังกล่าวเป็นศูนย์กลางทางการค้าที่สำคัญที่สุดของชุมชนแสนสุขการประกอบอาชีพของประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขายสินค้าพื้นเมือง ประมง และทำสวน

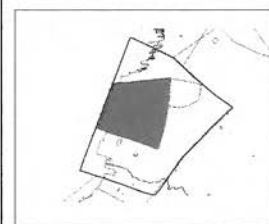

การปรับปรุงพื้นที่ชุมชนชายทะเลเทศบาลเมืองชลบุรี

แผนที่ 3.5 แสดงการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชายทะเล ปีพ.ศ. 2517

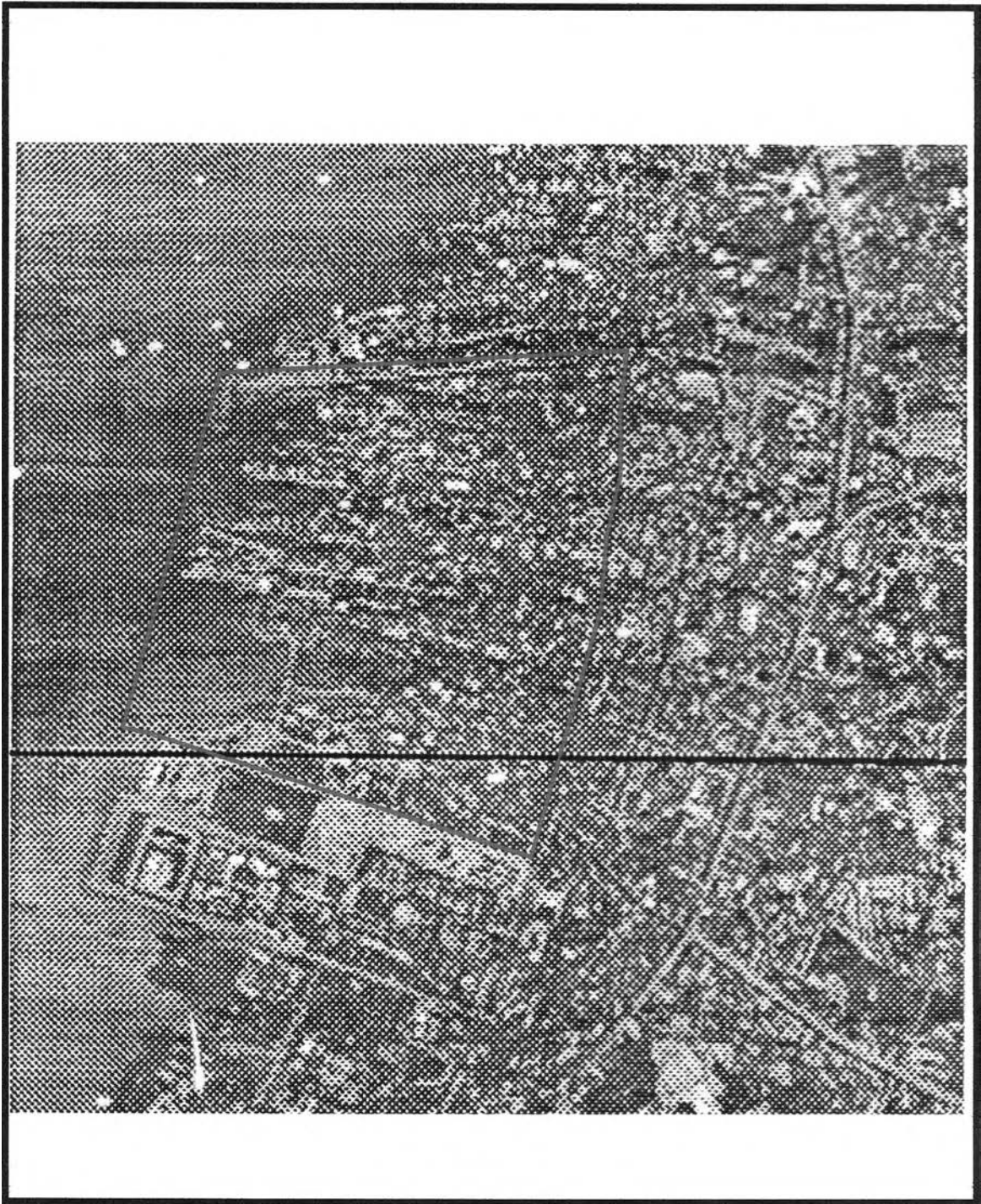
คำอธิบายสัญลักษณ์

_____ ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

ที่มา : การสำรวจภาคสนาม พ.ศ. 2547

นายพนพล สมจันทร์ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

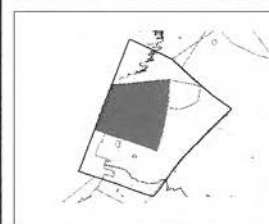

การปรับปรุงพื้นที่ชุมชนชายทะเลเทศบาลเมืองชลบุรี

แผนที่ 3.6 แสดงการขยายตัวของชุมชนชายทะเล ปีพ.ศ. 2539

คำอธิบายสัญลักษณ์

— ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

ที่มา : การสำรวจภาคสนาม พ.ศ. 2547

นายพนอด สมจันทร์เทศ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การปรับปรุงพื้นที่ชุมชนชายทะเลเทศบาลเมืองชลบุรี

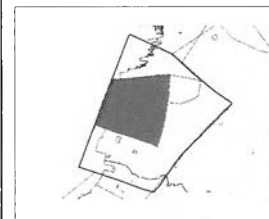
แผนที่ 3.7 แสดงแนวโน้มทิศทางการขยายตัวของชุมชนชายทะเลในอนาคต

คำอธิบายสัญลักษณ์

- ขอบเขตพื้นที่ศึกษา
- สะพาน คสล.

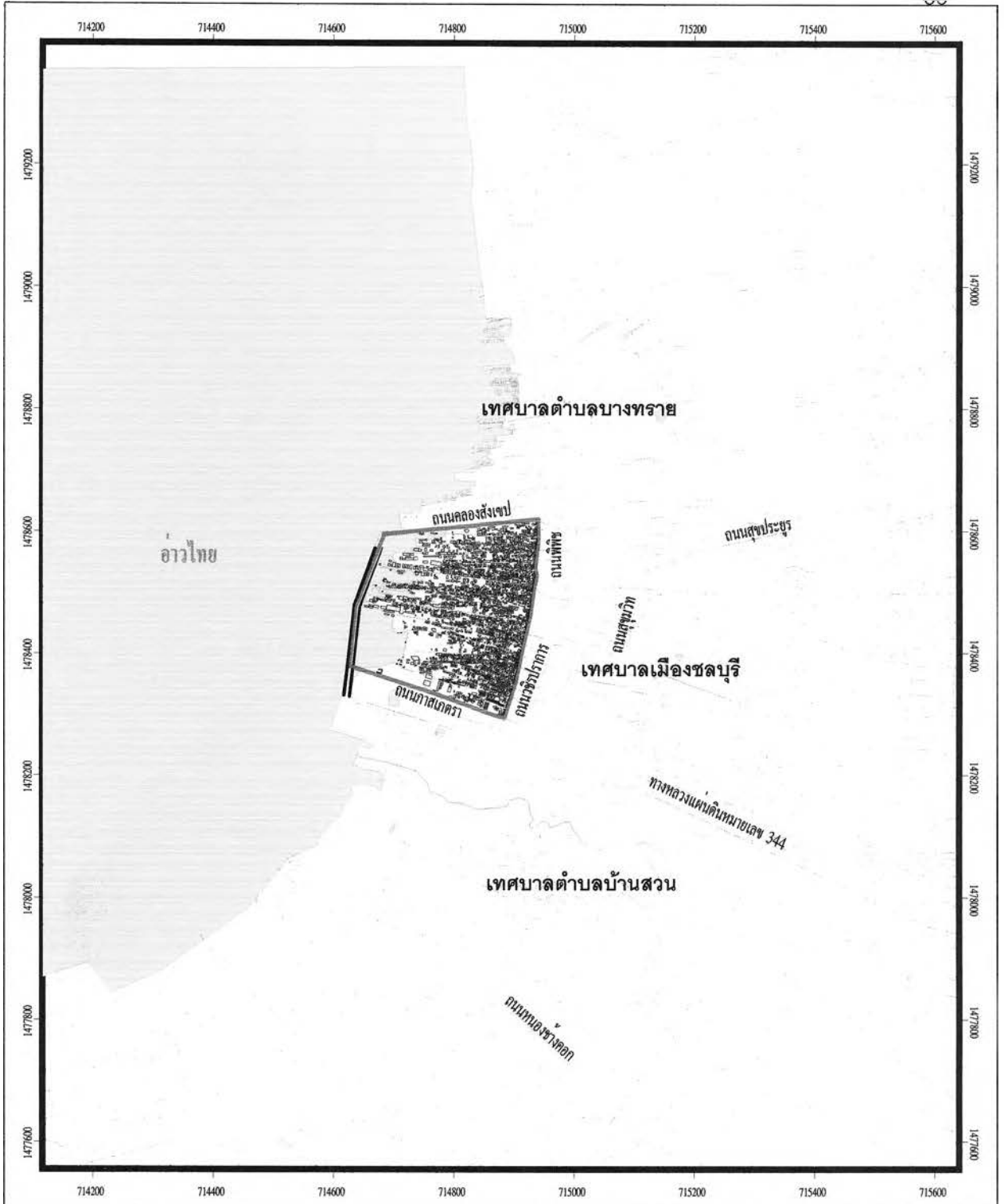

- แนวโน้มการขยายตัวน้อย
- แนวโน้มการขยายตัวปานกลาง
- แนวโน้มการขยายตัวมาก

ที่มา : การสำรวจภาคสนาม พ.ศ. 2547

นายหนอด สมจินต์ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การปรับปรุงพื้นที่ชุมชนชายทะเลเทศบาลเมืองชลบุรี

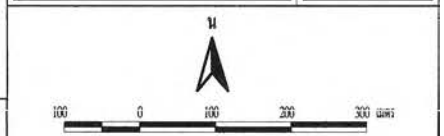
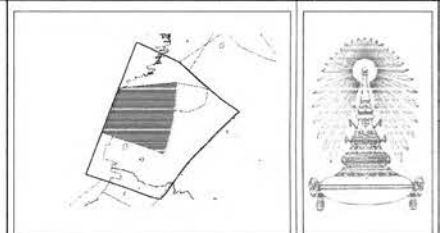
แผนที่ 3.8 แสดงเส้นทางเชื่อมต่อกับพื้นที่รอบนอกชุมชนชายทะเล เทศบาลเมืองชลบุรี

คำอธิบายสัญลักษณ์

- ขอบเขตพื้นที่ศึกษา
- สะพาน คสล.
- ถนน
- คลอง

ที่มา : กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

นายพนต วัฒนเทศ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

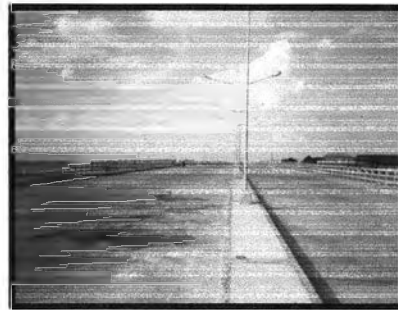

ภาพที่ 3.27 สนามกีฬาภิรมณนภาสเมตรา

ภาพที่ 3.28 บริเวณอ่าวด้านหลังชุมชนชายทะเล

ภาพที่ 3.29 สะพานเลียบชายฝั่งทะเล

3.3.3 การใช้ประโยชน์อาคารและสิ่งปลูกสร้าง

พื้นที่ชุมชนชายทะเลซึ่งมีการตั้งถิ่นฐานมา เมื่อเริ่มการตั้งเมืองชลบุรีและปัจจัยหลักในการตั้งชุมชนมาจากการคมนาคมทางน้ำร่วมกับพื้นที่บนบกมีน้อย ทำให้การบุกเบิกพื้นที่ทะเลมีมาก ในสมัยแรกมีการปลูกสร้างอาคารตามแนวสะพานไม้ยื่นลงทะเล เมื่อต่อมามีการพัฒนาสะพานไม้เปลี่ยนเป็นสะพานคอนกรีต จึงทำให้มีการพัฒนาสิ่งปลูกสร้างเป็นวัสดุถาวรตั้งมั่นในพื้นที่ชุมชนชายทะเลจึงมีสิ่งปลูกสร้างที่ปนกันอยู่ทั้งยังมีการพัฒนาตามแต่ฐานะทางเศรษฐกิจของเจ้าของ ซึ่งจากการสำรวจในพื้นที่ชุมชนชายทะเลทำให้ทราบถึงการ उपयोगอาคารของชุมชน คืออาคารส่วนใหญ่เป็นอาคารประเภทที่อยู่อาศัยนอกนั้นจะเป็นคลังสินค้า ที่พักอาศัยกิ่งสำนักงาน การพาณิชย์ยกรรม การศึกษา และอุตสาหกรรมปะปนกันอยู่โดยแบ่งตามลักษณะการใช้ประโยชน์อาคารสามารถแบ่งได้ดังนี้ (ตารางที่ 3.2) และ (แผนที่ 3.9)

ตารางที่ 3.2 แสดงการใช้ประโยชน์อาคารของชุมชนชายทะเล

การใช้ประโยชน์อาคาร	จำนวน
ที่อยู่อาศัย	2,895
พาณิชยกรรม	43
อุตสาหกรรม	11
คลังสินค้า	343
ที่พักอาศัยกิ่งอาคารสำนัก	318
สถาบันการศึกษา	33
สถานศาสนา	1
สถาบันราชการ	2
การสาธารณสุข	1
นันทนาการ	2
คอกปศุสัตว์	11
อื่นๆ	1

ที่มา : จากการสำรวจ

3.3.4 สภาพอาคารและสิ่งปลูกสร้าง

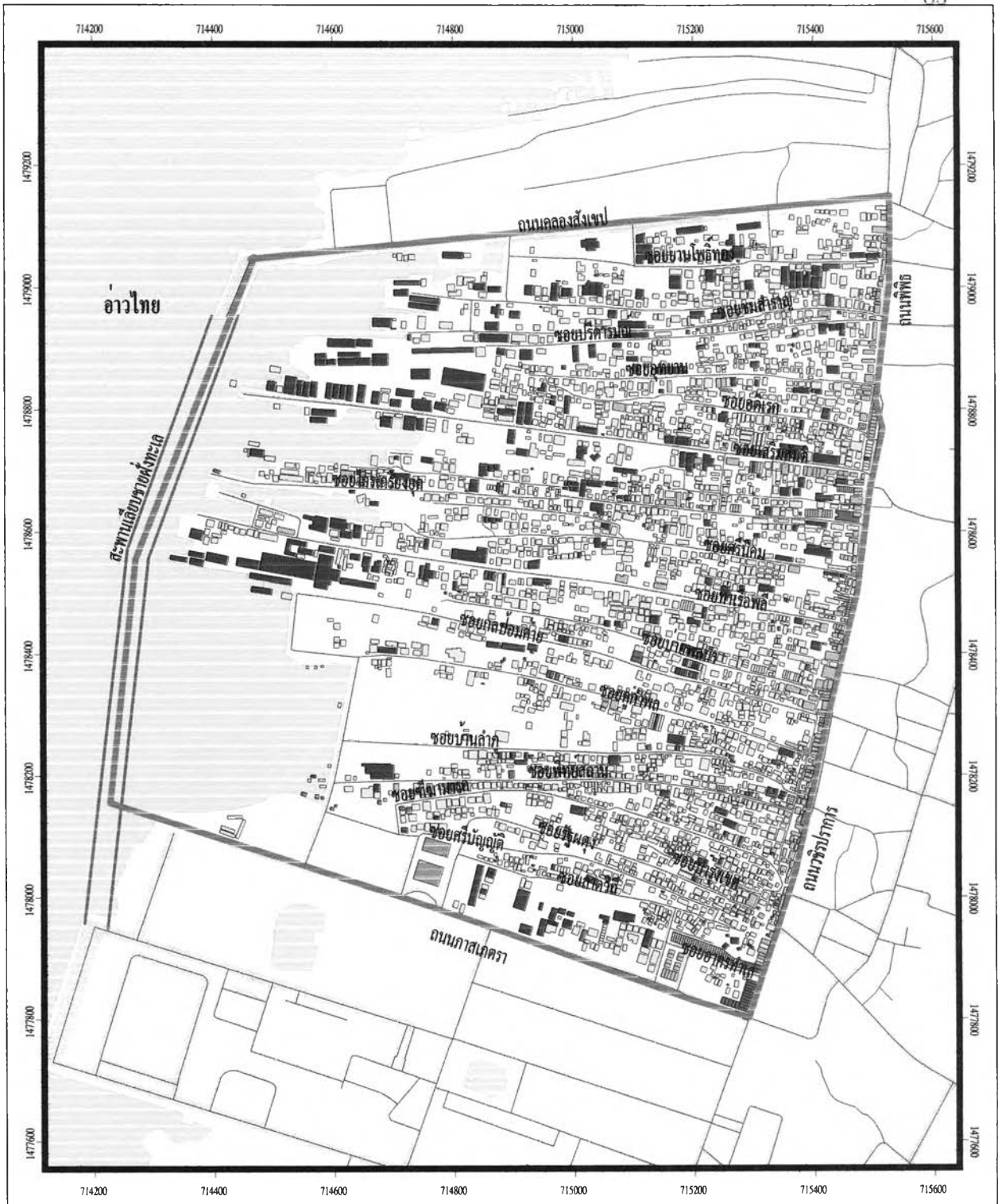
3.3.4.1 จำนวนชั้น

จำนวนชั้นของสิ่งปลูกสร้างภายในพื้นที่ชุมชนชายทะเลสำรวจพบว่า โดยรวมของพื้นที่ที่มีความสูงไม่มากนักอันเป็นผลมาจากลักษณะการตั้งถิ่นฐานอยู่ริมทะเล เพราะต้องการให้รับลมทะเลน้อยที่สุดส่วนใหญ่จะมีความสูง 1 – 2 ชั้น และเป็นสิ่งปลูกสร้างที่มีมานานแล้วส่วนสิ่งปลูกสร้างสมัยใหม่อาจมีความสูงเกิน 2 ชั้นมีเป็นจำนวนน้อยซึ่งจากการสำรวจในพื้นที่ชุมชนชายทะเลทำให้ทราบถึงจำนวนชั้นของสิ่งปลูกสร้างสามารถแบ่งได้ดังนี้ (ตารางที่ 3.3) และ (แผนที่ 3.10)

ตารางที่ 3.3 แสดงจำนวนชั้นของอาคารภายในชุมชนชายทะเล

จำนวนชั้น	จำนวนอาคาร
1	2,839
2	645
3	166
4	3
5	8

ที่มา : จากการสำรวจ

การปรับปรุงพื้นที่ชุมชนชายทะเลเทศบาลเมืองชลบุรี

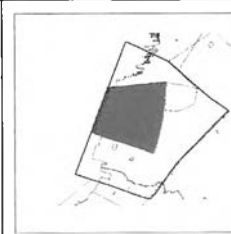
แผนที่ 3.9 แสดงการใช้ประโยชน์อาคารแต่ละประเภท

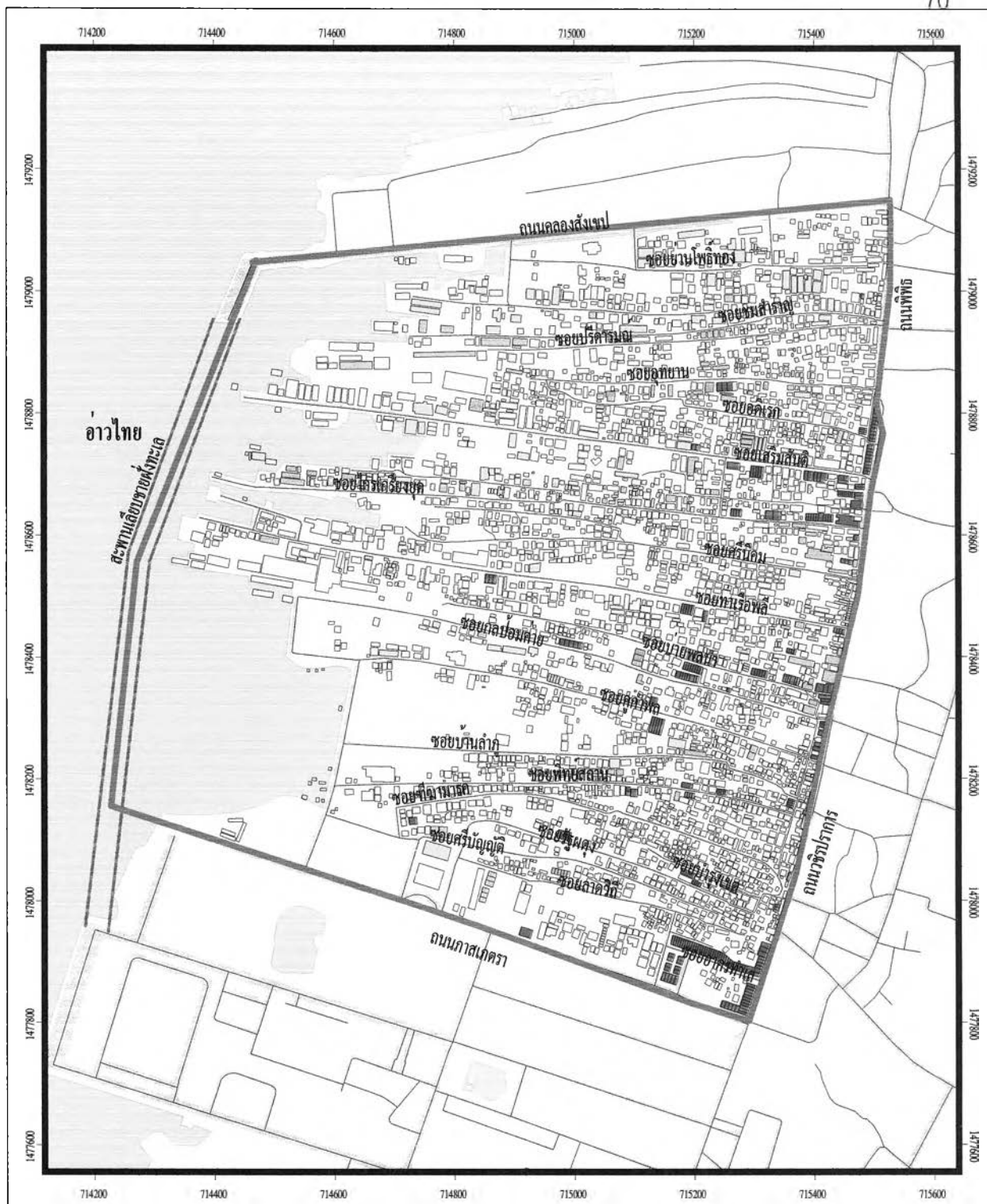
คำอธิบายสัญลักษณ์

	ขอบเขตพื้นที่ศึกษา		ที่อยู่อาศัย		สถานศาสนา
	สะพาน คสล.		พาณิชย์กรรม		สถาบันราชการ
	ถนน		อุตสาหกรรม		การสาธารณสุข
	คลอง		คลังสินค้า		นันทนาการ
			ที่พักอาศัยกึ่งสงวน.		คอกปศุสัตว์
			สถานการศึกษา		อื่นๆ

ที่มา : กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

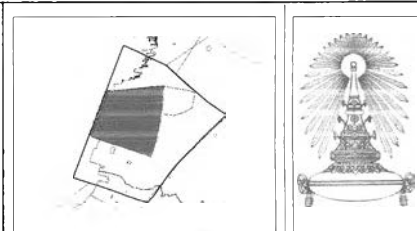
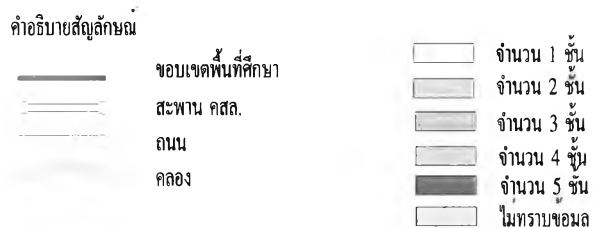
นายพนม สมจินตเกศ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การปรับปรุงพื้นที่ชุมชนชายทะเลเทศบาลเมืองชลบุรี

แผนที่ 3.10 แสดงจำนวนชั้นของอาคาร

ที่มา : กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

นายหนพคณ ณันชนินทศ ภาควิชาการวางผังเมืองและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.3.4.2 วัสดุของอาคาร

วัสดุของสิ่งปลูกสร้างภายในพื้นที่ชุมชนชายทะเลสำรวจพบว่าโดยรวมของพื้นที่มีการใช้วัสดุที่เป็นคอนกรีตในการปลูกสร้างมากอันเป็นผลมาจากลักษณะการตั้งถิ่นฐานอยู่ริมทะเลเพราะต้องการให้มีความทนทานในการใช้งานและทนต่อแรงลมที่มีความแรงในฤดูฝน รองลงมาวัสดุที่ใช้คือไม้ส่วนที่มีอยู่เป็นจำนวนน้อยในปัจจุบันคือคอนกรีตและไม้สามารถแบ่งได้ดังนี้ (ตารางที่ 3.4) และ (แผนที่ 3.11)

ตารางที่ 3.4 แสดงการใช้วัสดุในการก่อสร้างอาคารภายในชุมชนชายทะเล

ประเภทวัสดุ	จำนวนอาคาร
คอนกรีต	2,373
ไม้	881
คอนกรีตและไม้	266
อื่นๆ	141

ที่มา : จากการสำรวจ

3.3.4.3 รูปแบบของอาคาร

พื้นที่ชุมชนชายทะเลซึ่งมีการตั้งถิ่นฐานตามแนวสะพานไม้ยื่นลงทะเล เมื่อต่อมามีการพัฒนาสะพานไม้เปลี่ยนเป็นสะพานคอนกรีต จึงทำให้มีการพัฒนาสิ่งปลูกสร้างเป็นวัสดุถาวรตั้งนั้นในพื้นที่ชุมชนชายทะเล จึงมีสิ่งปลูกสร้างที่ปนกันอยู่ทั้งยังมีการพัฒนาตามแต่ฐานะทางเศรษฐกิจของเจ้าของซึ่งจากการสำรวจในพื้นที่ชุมชนชายทะเลทำให้ทราบถึงรูปแบบของอาคารของชุมชน คืออาคารส่วนใหญ่เป็นอาคารประเภทบ้านเดี่ยวนอกนั้นจะเป็นตึกแถวหรืออาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ และรองลงไปจะเป็นห้องแถว บ้านแฝดและสุดท้ายคือพวกทาวน์เฮาส์ซึ่งสามารถแบ่งได้ดังนี้ (ตารางที่ 3.5)

ตารางที่ 3.5 แสดงรูปแบบของอาคารภายในชุมชนชายทะเล

รูปแบบอาคาร	จำนวนอาคาร
บ้านเดี่ยว-อาคารเดี่ยว	3,085
บ้านแฝด	28
ทาวน์เฮ้าส์	18
ห้องแถว	152
ตึกแถว-อาคารครึ่งตึกครึ่งไม้	254
อื่นๆ	124

ที่มา : จากการสำรวจ

3.3.4.4 สภาพของอาคารในชุมชนชายทะเล

ในการสำรวจและจัดระดับของสภาพอาคาร สามารถจัดลักษณะสภาพอาคาร ออกเป็น 3 ระดับด้วยกันคือ

1) สภาพดี พิจารณาจากแบบสอบถามในเรื่องของอายุอาคาร หรือ อาคารที่อยู่ในสภาพดี เป็นอาคารที่มีความมั่นคงแข็งแรงและพิจารณาถึงการดูแลรักษาเป็นสำคัญควบคู่กันไปด้วย ซึ่งถึงแม้ว่าอาคารจะมีอายุมากแต่การดูแลรักษาเป็นอย่างดีมีการปรับปรุงซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพดี ก็จัดให้อยู่ในสภาพดีได้

2) สภาพปานกลาง หรือพอใช้ มีลักษณะกลางแก่กลางใหม่ พิจารณาจากแบบสอบถามอายุอาคาร ลักษณะอาคาร ความมั่นคงแข็งแรง รวมถึงการดูแลรักษาซึ่งมีสภาพพอใช้ ไม่ใหม่และไม่ทรุดโทรมจนเกินไปนัก

3) สภาพไม่ดี พิจารณาจากแบบสอบถามอายุอาคาร ความมั่นคงแข็งแรง ซึ่งเป็นผลมาจากการใช้วัสดุประเภทถาวรหรือ ไม่ถาวรมาใช้ในการปลูกสร้าง รวมถึงการดูแลรักษา

ภายในชุมชนชายทะเลมีลักษณะอาคารที่มีสภาพไม่ดีอยู่เป็นจำนวนมากซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นอาคารไม้และอาคารครึ่งปูนครึ่งไม้ ซึ่งจากแบบสอบถามสร้างมามากกว่า 20 ปี และส่วนใหญ่จะเป็นบ้านให้เช่าสำหรับผู้มีรายได้น้อยเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นสภาพอาคารเหล่านี้จึงมีสภาพที่ค่อนข้างเก่าและทรุดโทรม เนื่องจากขาดการเอาใจใส่ดูแลรักษาจากผู้อยู่อาศัยซึ่งมีสถานะเป็นผู้เช่า ไม่ใช่เจ้าของกรรมสิทธิ์ จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เช่าอาศัยอยู่ พบว่า ค่าเช่ามีราคาที่ค่อนข้างต่ำ คือ ประมาณเดือนละ 1,000 - 1,800 บาท ซึ่งผู้เช่ามักจะเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพรับจ้างในตัวเมืองชลบุรีหรือเป็นลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชนชายทะเลหรือลูกจ้างเรือประมง ส่วนมากอาคารเหล่านี้จะปลูกอยู่ในทะเลเป็นส่วนใหญ่

อาคารที่จัดอยู่ในสภาพดี ส่วนใหญ่จะเป็นบ้านเดี่ยวคอนกรีตเสริมเหล็ก และ อาคารแถว คอนกรีตเสริมเหล็กสูง 2 - 4 ชั้น ซึ่งมักตั้งอยู่บริเวณริมถนนชอยภายในชุมชนชายทะเลและทำการปลูกอยู่บนบกอายุของอาคารไม่เกิน 10 ปีเป็นส่วนใหญ่

อาคารส่วนที่เหลือซึ่งเป็นอาคารส่วนใหญ่ในพื้นที่ชุมชนจัดอยู่ในสภาพปานกลางหรือพอใช้ ซึ่งมีความหลากหลายของลักษณะอาคารเช่น บ้านไม้ชั้นเดียว บ้านเดี่ยว บ้านครึ่งปูนครึ่งไม้ ตึกแถว และอาคารพาณิชย์ซึ่งกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ชุมชนชายทะเล

3.3.5 กรรมสิทธิ์เนื้อที่แปลงที่ดินและราคาที่ดิน

กรรมสิทธิ์ที่ดินในชุมชนชายทะเลพบว่าที่ดินทั้งหมดตามโฉนดรวมประมาณ 463 ไร่หรือประมาณ 0.654 ตารางกิโลเมตร ปัจจุบันเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชนรายย่อย จากการสอบถาม

เจ้าหน้าที่ของเทศบาลเมืองชลบุรีผู้ทำหน้าที่ดูแลเรื่องเอกสารสิทธิ์ได้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้ พื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์ (โฉนด นส.3ก) ประมาณ 80 % หรือ 327-0-80 ไร่ พื้นที่ที่มีหนังสือสำคัญที่มีการครอบครอง (สค.1) ประมาณ 10 % หรือ 40-3-60 ไร่ พื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์แต่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ (บุกรุก) ประมาณ 10 % หรือ 40-3-60 ไร่ ปัจจุบันเทศบาลเมืองชลบุรีมีนโยบายในการออกเอกสารสิทธิ์ให้ชาวบ้านโดยร่วมมือกับสำนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรีเพื่อให้ชาวชุมชนมีโอกาสอยู่ในพื้นที่ถูกต้องตามกฎหมาย (แผนที่ 3.12)

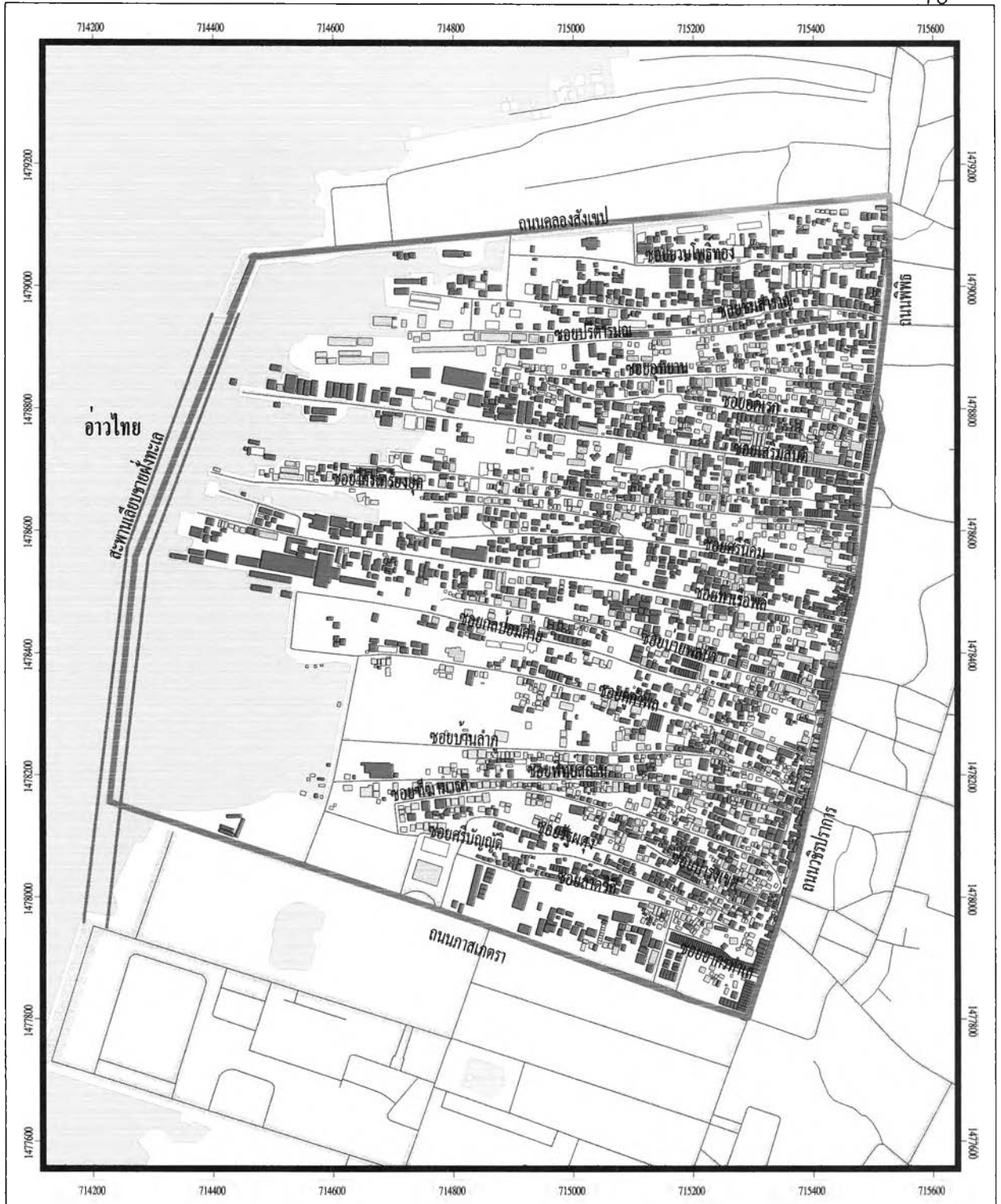
สำหรับราคาที่ดิน จากการตรวจสอบบัญชีกำหนดราคาประเมินทุนทรัพย์ที่ดินเพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม พ.ศ. 2547 – 2550 ของเทศบาลเมืองชลบุรีพบว่า ที่ดินที่มีราคาสูงเป็นที่ดินที่ติดถนนวิชรปราการ มีราคาประเมินอยู่ที่ตารางวาละ 60,000 บาทหรือไร่ละ 24,000,000 บาท โดยเฉพาะด้านที่ติดกับถนนวิชรปราการไปจนถึงถนนพิพิธราคาตกลงมา เป็นที่ดินซึ่งถอยห่างออกมาจากถนนวิชรปราการและพิพิธ เป็นระยะ 20 เมตร ต่อไปจะมีราคาอยู่ที่ 30,000 บาทต่อตารางวา หรือไร่ละ 12,000, 000 บาท ส่วนพื้นที่นับต่อเนื่องจากระยะนี้เข้าไปภายในพื้นที่ชุมชนชายทะเลจะมีราคา 10,000-30,000 บาท หรือไร่ละ 4,000,000 - 12,000,000 บาท ซึ่งราคาที่ดินมีแนวโน้มจะขยับตัวขึ้นได้อีกในอนาคต (แผนที่ 3.13 – 3.14)

ส่วนพื้นที่อื่น ๆ โดยเฉพาะพื้นที่ที่อยู่ติดถนนซอยเล็กๆ บริเวณด้านปลายของถนนซอยและพื้นที่ที่ถัดเข้าไปตอนในของชุมชนชายทะเลมีราคาที่ดินที่ค่อนข้างต่ำ ตารางวาละ 4,000 – 9,000 บาท หรือไร่ละ 1,600,000 – 3,600,000 บาท เนื่องจากพื้นที่ตอนในยังมีปัญหาเรื่องการอยู่ไกลจากถนนวิชรปราการและถนนพิพิธ ทำให้การเข้าถึงไม่สะดวกและมีปัญหาเรื่อง สาธารณูปโภคบางพื้นที่

3.4 ลักษณะทางด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคม

เนื่องจากชุมชนชายทะเลยังไม่ได้รับการจัดตั้งเป็นชุมชนอย่างเป็นทางการ โดยเทศบาลเมืองชลบุรี ดังนั้น จึงมีข้อมูลด้านประชากรรายชุมชนของชุมชนชายทะเลไม่ต่อเนื่อง เพราะการจัดเก็บข้อมูลของเทศบาลเมืองชลบุรีได้จัดเก็บเป็นรายตำบล แล้วนำมารวมเป็นพื้นที่เทศบาล และฐานข้อมูลของเทศบาลเมืองชลบุรียังจัดอยู่ในรูปกระดาษ ทำให้การสืบค้นหาเป็นไปได้ยากจากการขอความร่วมมือจากคุณธีรวิทย์ โชติ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองชลบุรี ได้มีการจัดหาโดยใช้ข้อมูลชุมชนชายทะเลในกรณีที่มีรายชื่อประชากรในพื้นที่ซึ่งใช้ในการออกเสียงเลือกตั้ง ส่วนจำนวนประชากรแฝงซึ่งในพื้นที่ชุมชนชายทะเลมีอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นแรงงานอพยพเข้ามาเป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม และเช่าบ้านอยู่ในชุมชนสภาพปัจจุบันมีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ทางเทศบาลเมืองชลบุรี ไม่มีข้อมูลการจัดเก็บจำนวนประชากรแฝงไว้จึงเป็นอุปสรรคต่อการ

คํานวณหาประชากรแฝงในพื้นที่ และจากการค้นหาข้อมูลประชากรในพื้นที่ชุมชนชายทะเลตามทะเบียนราษฎร ทำให้ทราบว่าจำนวนประชากรที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านบางส่วนปัจจุบันไม่ได้ อยู่ในพื้นที่ชุมชนแล้ว แต่ความหนาแน่นของชุมชนปัจจุบันเป็นเพราะมีประชากรแฝงอยู่มากในพื้นที่ชุมชน จากข้อมูลของคุณธีรวัชร์ โชติ งานพัฒนาชุมชน กองสวัสดิการสังคม สํารวจพบว่ามีประชากรในชุมชนในปี พ.ศ. 2548 มีจำนวนทั้งสิ้น 8,918 คน (ไม่รวมจำนวนประชากรแฝง) จำนวนครัวเรือนประมาณ 2,235 ครัวเรือน ความหนาแน่น 21.8 คน/ไร่ (ไม่รวมประชากรแฝงในพื้นที่) ส่วนมากผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง ร้อยละ 64.3 และเพศชาย ร้อยละ 35.7 แสดงให้เห็นว่าส่วนมากเพศหญิงที่อาศัยอยู่ในชุมชนชายทะเลเป็นผู้ว่างงาน เนื่องจากใช้เวลาอยู่ในชุมชนในช่วงเวลาการทำงานปกติ และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะมีอายุอยู่ที่ 26 – 30 ปี ตามด้วย 31- 40 ปี ซึ่งมีสถานภาพเป็นหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 67.1 และเป็นคู่สมรส ร้อยละ 32.9 ทำให้ทราบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีบทบาทในครอบครัวและการศึกษา ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ที่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ประมาณร้อยละ 18.5 สายอาชีพร้อยละ 16.4 ส่วนการศึกษาที่สูงกว่าสายอาชีพขึ้นไป มีเป็นจำนวนน้อย แสดงให้เห็นว่าพื้นฐานทางการศึกษาของประชากรในชุมชนชายทะเลยังมีการศึกษาต่ำ ทำให้โอกาสในการประกอบอาชีพน้อยลงไปอาชีพส่วนใหญ่ของคนในชุมชนคือ ค้าขายเล็กๆน้อยๆ ร้อยละ 42.5 และการประมง ร้อยละ 17.5 นอกนั้นประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป หรือ คนงาน ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพภายในชุมชนทำให้ลักษณะทางเศรษฐกิจของชุมชนไม่ได้ขึ้นอยู่กับกิจกรรม ที่เกี่ยวกับชุมชน ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนมีสถานะเป็นเจ้าของที่พักอาศัย และเป็นเจ้าของที่ดินที่อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับจำนวนรายได้ของบุคคลและครอบครัวซึ่งมีรายได้ต่อครัวเรือนประมาณ 10,000 – 15,000 บาท เป็นร้อยละ 34.1 และต่ำกว่า 10,000 เป็นร้อยละ 31.1 จากข้อมูลข้างต้นทำให้ทราบว่าส่วนมากประชากรในชุมชนยังมีความยากจนเป็นจำนวนมาก และส่วนใหญ่จากแบบสอบถามร้อยละ 93.4 ไม่มีอาชีพเสริม ทำให้ศักยภาพในการดำรงชีวิตโดยรวมทั้งระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนชายทะเลอยู่มาเป็นเวลานาน ส่วนมากระยะเวลาอยู่อาศัย เกิน 16 ปี ขึ้นไปเป็นร้อยละ 29.5 และมากกว่า 30 ปี เป็นร้อยละ 19.1 แสดงให้เห็นว่ามีการตั้งถิ่นฐานและปลูกสร้างอาคารมาเป็นเวลานานทำให้สภาพปัจจุบันที่อยู่อาศัยมีสภาพเสื่อมโทรม เนื่องจากปลูกจากวัสดุไม่คงทนและเนื่องจากรายได้ต่ำจึงไม่มีโอกาสในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย

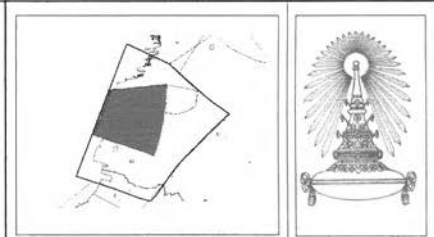

การปรับปรุงพื้นที่ชุมชนชายทะเลเทศบาลเมืองชลบุรี

แผนที่ 3.11 แสดงประเภทวัสดุของอาคาร

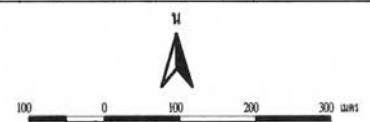
คำอธิบายสัญลักษณ์

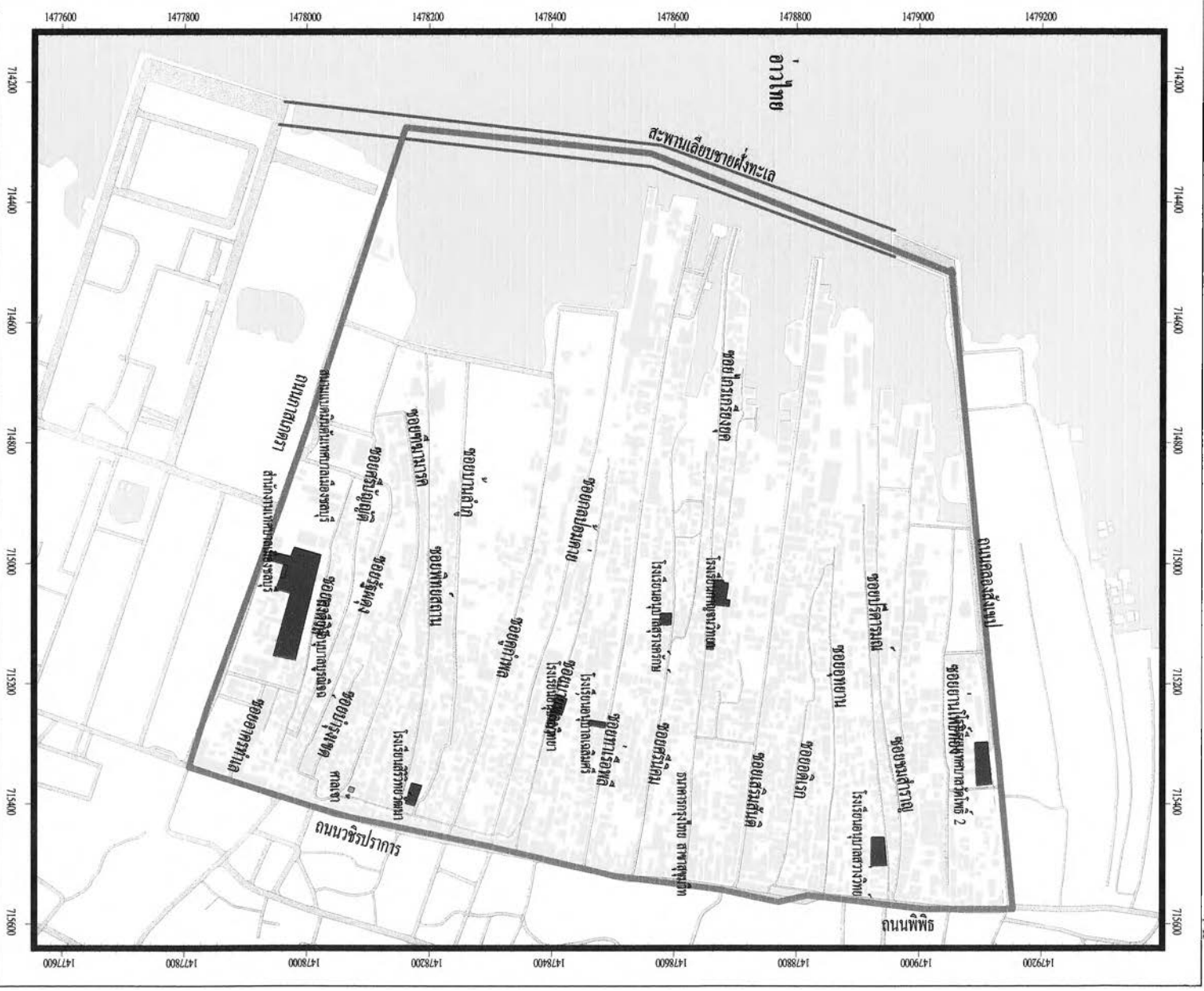
	ขอบเขตพื้นที่ศึกษา		คอนกรีต
	สะพาน คลอง		คอนกรีตและไม้
	ถนน		ไม้
	คลอง		อื่นๆ

ที่มา : กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

นายบทผล สมจันทร์ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

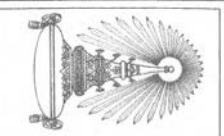

การปรับปรุงพื้นที่ชุมชนชายทะเลเทศบาลเมืองชลบุรี

แผนที่ 3.12 แสดงกรณีที่ดิน

คำอธิบายสัญลักษณ์

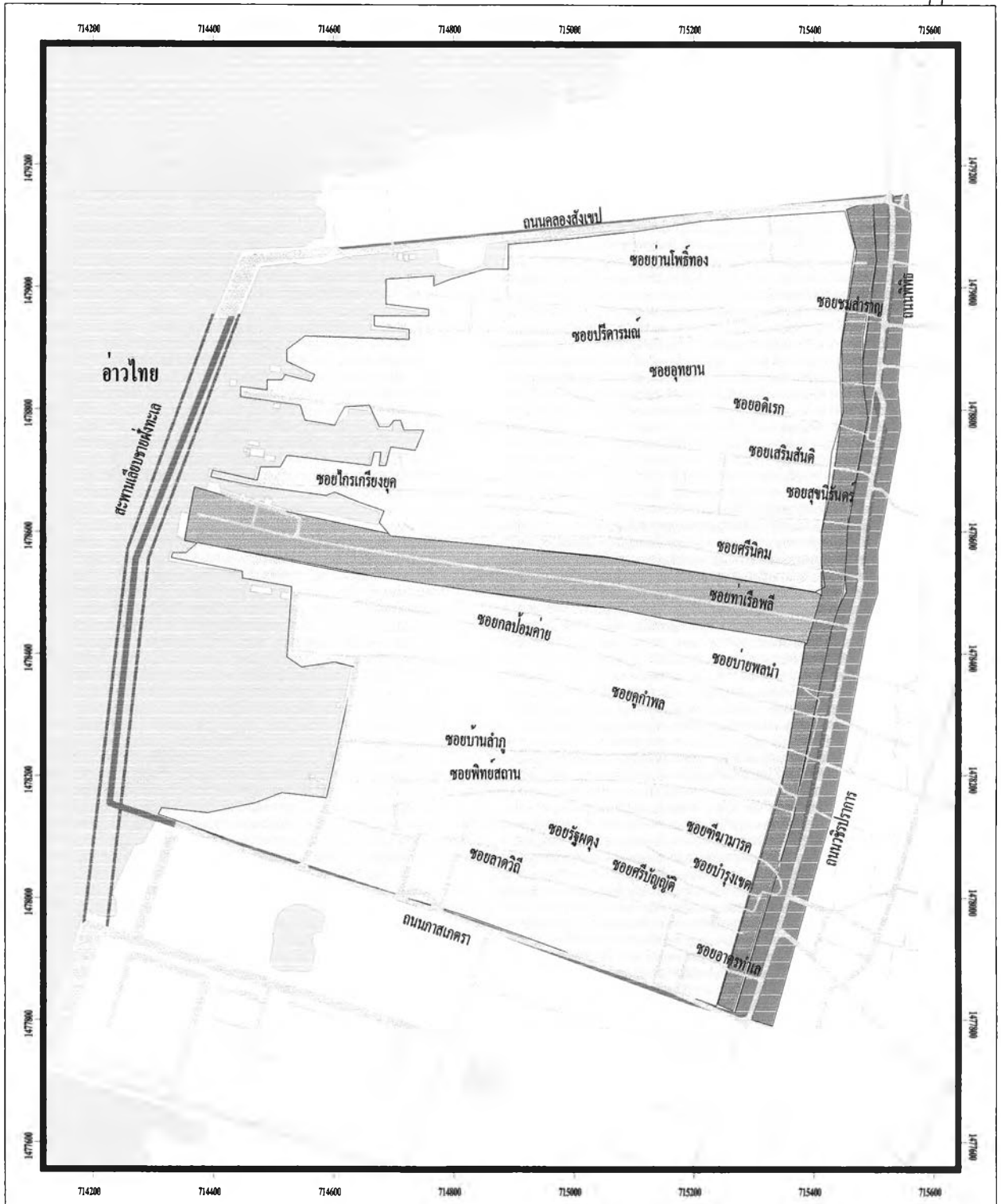
- หอประชุมที่ศึกษา
- สะพาน คสล.
- ถนน
- คลอง
- อาคาร
- โรงเรียน
- สถานีราชการ
- เสาธง

ที่มา : กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

นายพนม หงษ์ขันต ภาควิชาการวางผังเมืองและผังชุมชน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การปรับปรุงพื้นที่ชุมชนชายทะเลเทศบาลเมืองชลบุรี

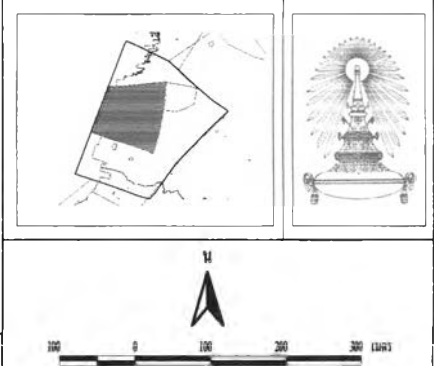
แผนที่ 3.13 แสดงราคาประเมินที่ดินค่อไร่ พ.ศ.2547- พ.ศ. 2550 ของชุมชนชายทะเล เทศบาลเมืองชลบุรี

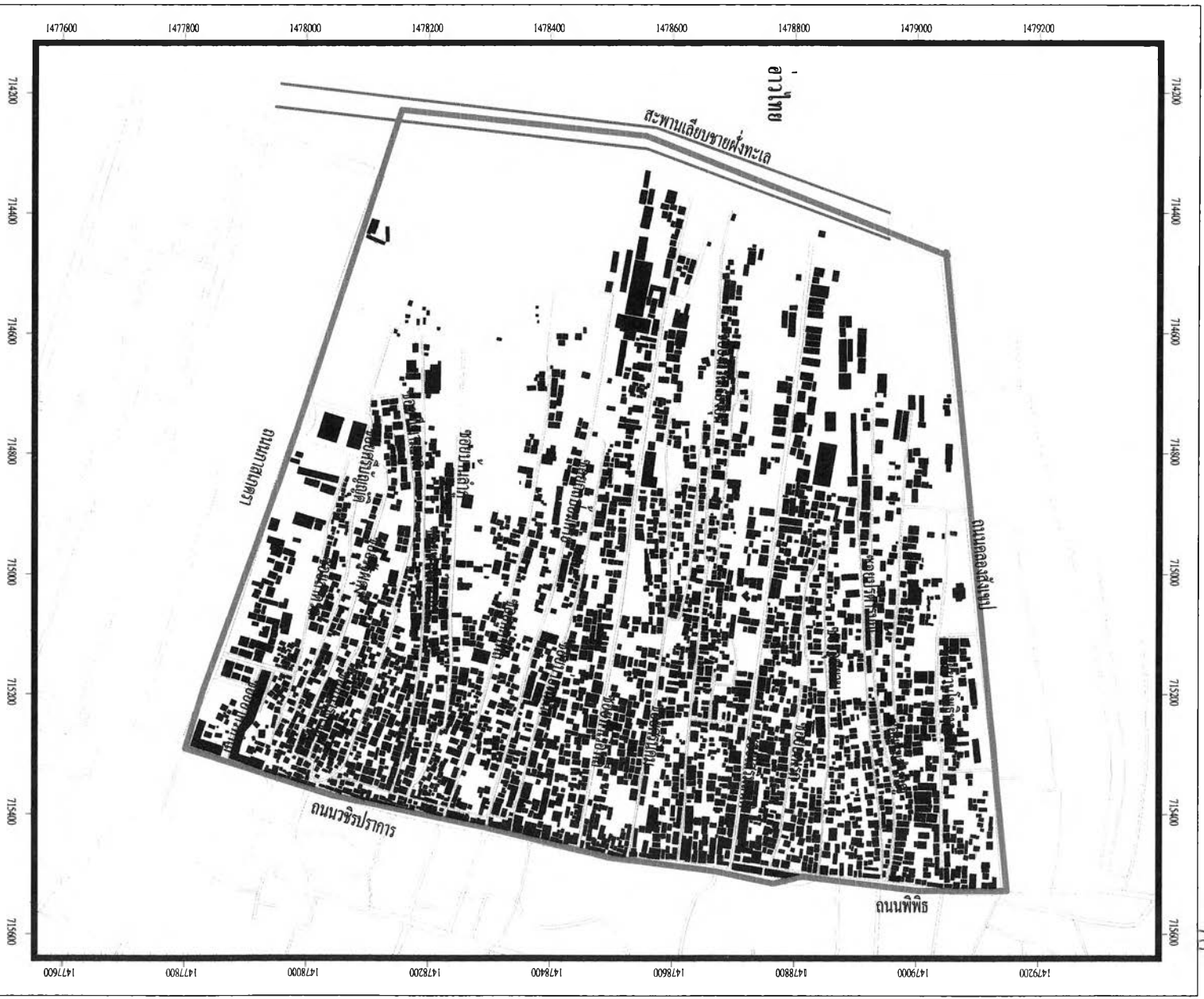
คำอธิบายสัญลักษณ์

	ขอบเขตพื้นที่ศึกษา		20 ล้านขึ้นไป
	สะพาน คสล.		15-20 ล้าน
	ถนน		10-15 ล้าน
	คลอง		5-10 ล้าน
			ต่ำกว่า 5 ล้าน

ที่มา : กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง

นายพนอด อัมฉินเทศ ภาควิชาการวางแผนที่ดินและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การปรับปรุงพื้นที่ชุมชนชายทะเลเทศบาลเมืองชลบุรี

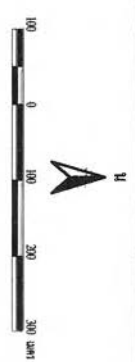
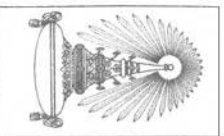
แผนที่ 3.14 แสดงพื้นที่วาง

คำอธิบายสัญลักษณ์

- โรงเรียน
- สะพาน คลด.
- ถนน
- คลอง
- สวนสาธารณะ
- โรงเรียน
- โรงเรียน
- โรงเรียน
- พื้นที่ว่าง
- พื้นที่ว่าง
- พื้นที่ว่าง
- พื้นที่ว่าง
- พื้นที่ปลูกสร้าง
- พื้นที่ปลูกสร้าง
- พื้นที่ปลูกสร้าง
- พื้นที่ปลูกสร้าง

ที่มา : กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

นายพลอ ชัยฉิมพลี ภาควิชาการวางผังเมืองและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะทางสังคมของประชากรในชุมชนชายทะเลมีลักษณะเป็นสังคมชนบท เนื่องจาก ประชาชนในชุมชนรู้จักกันเป็นอย่างดี โดยมีการพบปะพูดคุยกันเป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 60.7 ซึ่งถือว่าเกินครึ่งหนึ่งทำให้สังคมในชุมชนมีลักษณะเป็นพวกพ้อง เนื่องจากการตั้งถิ่นฐานเป็นไปในลักษณะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งบางครั้งก็มีความผูกพันทางครอบครัว ส่วนประชากรแฝงที่เข้ามาทำการเช่าที่อยู่อาศัยจะไม่ค่อยรู้จักกัน และรู้จักกันเฉพาะที่อาศัยบ้านเช่าในละแวกเดียวกัน

3.4.1 จำนวนประชากรและอัตราการเพิ่มประชากร(ชุมชนชายทะเล)

บริเวณชุมชนชายทะเลมีจำนวนอาคารอยู่ในพื้นที่ศึกษาประมาณ 3,661 หลังแต่มีบ้านเลขที่และเทศบาลเมืองชลบุรีมีข้อมูลอยู่เพียง 2,235 หลัง ส่วนที่เหลือ 1,426 หลังไม่มีเลขที่บ้านถ้าให้แต่ละหลังมีประชากรอยู่โดยประมาณ 4 คน / หลัง จะมีประชากรแฝงประมาณ 5,704 คนโดยประมาณและยังไม่รวมกับจำนวนแรงงานที่มีการย้ายเข้าและย้ายออกในแต่ละช่วงฤดูของการทำนาจากการเข้าไปศึกษาในพื้นที่ชุมชนชายทะเลทำให้ได้ข้อมูลประชากรแฝงของพื้นที่ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1) ประชากรแฝงที่อยู่กับที่ หมายความว่า เป็นผู้เข้ามาอยู่ในชุมชนชายทะเลเป็นเวลานานหลายปีแต่ตามหลักฐานทางราชการยังมีที่อยู่ในภูมิลำเนาเดิม ส่วนใหญ่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือการประกอบอาชีพส่วนใหญ่คือ เป็นลูกจ้างโรงงานอุตสาหกรรม แรงงานก่อสร้าง แรงงานเรือประมงชายฝั่ง เป็นต้น

2) ประชากรแฝงที่ไปมาตามช่วงฤดู หมายความว่า เป็นผู้เข้ามาอยู่ในชุมชนชายทะเลเป็นเวลาชั่วคราวชั่วคราวและพักอาศัยอยู่เป็นเวลานั้น ๆ ส่วนใหญ่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือการประกอบอาชีพส่วนใหญ่คือ เป็นลูกจ้างโรงงานอุตสาหกรรม แรงงานก่อสร้าง แรงงานเรือประมงชายฝั่ง ค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นต้น

จากตารางการคาดการณ์ประชากรของพื้นที่ชุมชนชายทะเลโดยใช้สูตรอัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปีซึ่งมีฐานข้อมูลประชากรจำกัดโดยได้รับข้อมูลประชากรเพียงปี พ.ศ. 2542 มีประชากรอยู่ 8,695 คน กับ พ.ศ.2547 มีประชากรอยู่ 8,886 คน จากการคาดการณ์จะมีอัตราการเพิ่มในแต่ละช่วงปีไม่มากนักเฉลี่ยปีละประมาณ 32 คน (ไม่รวมประชากรแฝง) เนื่องจากปัจจัยการเลือกที่ตั้งในปัจจุบันจะนิยม ไปอยู่ในพื้นที่นอกเมืองและข้อจำกัดของพื้นที่ชุมชนชายทะเลที่มีพื้นที่ดินในการใช้ประโยชน์ที่ดินเหลือน้อยรวมทั้งที่ดินซึ่งถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินโดยเอกชนก็น้อยแต่สิ่งที่จะสวนทางกับจำนวนประชากรคาดการณ์คือจำนวนประชากรแฝง ซึ่งจะมีมากในพื้นที่เนื่องจากในชุมชนมีโรงงานอุตสาหกรรมประชากรแฝงเหล่านี้จะเข้ามาขายแรงงาน และพักอาศัยอยู่ในชุมชนเพราะมีบ้านเช่าราคาถูกสะดวกต่อการเดินทางไปทำงาน ต่อไปพื้นที่จะมีปัญหามากกว่าปัจจุบันเพราะมีประชากรนอกพื้นที่มาอยู่มากเกินไปและลักษณะของความผูกพันกับพื้นที่จะหมด

ไปโอกาสในการดูแลพื้นที่มีน้อยเพราะไม่มีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของพื้นที่ดังนั้นควรมีมาตรการในการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินในการแก้ปัญหาและทำให้การใช้ที่ดินให้ถูกประเภทที่ควรจะเป็นเพื่อความสุขของประชากรที่เป็นเจ้าของชุมชนชายทะเลจริง ๆ และเป็นการวางแผนเพื่อรองรับการกำหนดผังเมืองรวมเมืองชลบุรีที่จะประกาศใช้ในอนาคต

ตารางที่ 3.6 จำนวนประชากรและอัตราการเพิ่มประชากร (ชุมชนชายทะเล)

ปี	ประชากร (คน)
2548	8,918
2549	8,982
2550	9,078
2551	9,206
2552	9,366
2553	9,558
2554	9,782
2555	10,038
2556	10,326
2557	10,646
2558	10,998
2559	11,382
2560	11,798
2561	12,246
2562	12,726
2563	13,238
2564	13,782
2565	14,358
2566	14,966
2567	15,616

ที่มา : จากการคาดการณ์

3.4.2 วัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญของท้องถิ่น

- ชื่อประเพณี งานประเพณีวิ่งควาย ประมาณเดือนธันวาคมของทุกปี กิจกรรมโดยสังเขปมี แห้วขวบวนเกวียนกัณฑ์ 13 กัณฑ์, ประกวดสุขภาพควายและพ่อพันธุ์ - แม่พันธุ์ควาย ประกวดตกแต่งควาย แข่งขันวิ่งควาย การประกวดน้องนางบ้านนา

- ชื่อประเพณี งานประเพณีปีใหม่ ประมาณเดือนมกราคมของทุกปีกิจกรรม โดยสังเขปมีทำบุญตักบาตร การแสดงมหรสพและจุดดอกไม้ไฟรับขวัญปีใหม่
- ชื่อประเพณี งานประเพณีสงกรานต์ประมาณเดือนเมษายนของทุกปีกิจกรรม โดยสังเขปมี ทำบุญตักบาตร รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ประทวงนางสงกรานต์
- ชื่อประเพณี งานประเพณีแห่เทียนพรรษา ประมาณเดือนกรกฎาคม กิจกรรมโดยสังเขปมี ทำบุญตักบาตร จัดประกวดขบวนแห่เทียนพรรษา เวียนเทียน

3.5 การบริการสังคม

3.5.1 ระบบประปา

ในเขตชุมชนชายทะเลเทศบาลเมืองชลบุรีการบริการประปา อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานประปาจังหวัดชลบุรี ปัจจุบันผลิตน้ำประปาได้ประมาณ 2,325,570 ลูกบาศก์เมตร ในปี พ.ศ. 2546 มีจำนวนผู้ใช้บริการในอำเภอเมืองชลบุรี 48,865 ราย มีผู้ใช้บริการ 3 ประเภท ได้แก่ ที่อยู่อาศัย 45,098 ราย ราชการ/สาธารณะ 321 ราย ธุรกิจ/อุตสาหกรรม 3,455

3.5.2 ระบบไฟฟ้า

การบริการด้านกระแสไฟฟ้าในพื้นที่ชุมชนชายทะเลเทศบาลเมืองชลบุรี อยู่ในความรับผิดชอบของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดชลบุรี โดยในปี 2546 การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดชลบุรี ได้ให้บริการจ่ายไฟฟ้าแก่ผู้ใช้บริการในจังหวัดชลบุรี รวมทั้งสิ้น 60,896 ราย

3.5.3 ระบบโทรศัพท์

ชุมสายโทรศัพท์จังหวัดชลบุรีตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี การโทรศัพท์ในจังหวัดชลบุรี ในปี 2546 มีจำนวนเลขหมายทั้งสิ้น 90,617 เลขหมาย มีผู้ใช้บริการ 4 ประเภท ได้แก่ ราชการ มีจำนวน 2,615 เลขหมาย บ้านพัก มีจำนวน 61,120 เลขหมาย ธุรกิจ มีจำนวน 23,432 เลขหมาย ราชการ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย มีจำนวน 787 เลขหมาย และโทรศัพท์สาธารณะ 2,663 เลขหมาย

3.5.4 การไปรษณีย์โทรเลข

ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขในเขตเทศบาลเมืองชลบุรีมี 2 แห่ง ได้แก่ ที่ทำการไปรษณีย์ชลบุรีและที่ทำการไปรษณีย์บางปลาสร้อย โดยให้บริการรับ - ส่งจดหมาย ไปรษณีย์ภัณฑ์ พัสดุไปรษณีย์ โทรเลข ทัศนคติ การสื่อสารระหว่างประเทศ ไปรษณีย์ด่วนพิเศษทั้งในและต่างประเทศ

3.5.5 การระบายน้ำ

ปัจจุบันใช้คลองสังเขปและคลองบางปลาสร้อยในการระบายน้ำซึ่ง ขณะนี้เทศบาลกำลังมีโครงการปรับปรุงและขยายคลองทั้งสองเพื่อให้การระบายน้ำได้เร็วขึ้น แต่อย่างไรก็ตามหากแม้ปรับปรุงคลองทั้งสองแล้วปัญหาน้ำท่วมยังไม่หมดไป จะต้องทำการขุดต่อระบายน้ำขนาดใหญ่ตลอดได้ถนนเพิ่มเติม เช่น ท่อลอดใต้ถนนสุขุมวิทลงสู่ทะเล หรือท่อลอดใต้ถนนวชิรปราการ และชอยต่าง ๆ เพื่อให้น้ำไหลลงทะเลได้ทัน

3.5.6 การจัดการขยะมูลฝอย

ปัจจุบันเทศบาลมีรถบรรทุกขยะ จำนวน 38 คัน ซึ่งมีบางส่วนเก่าชำรุดใช้งานได้ไม่มีประสิทธิภาพ สามารถเก็บขนขยะได้ประมาณวันละ 58 ตัน/วัน หรือคิดเป็นร้อยละ 95 ของปริมาณขยะทั้งหมด ส่วนขยะที่ไม่สามารถจัดเก็บได้จะพบเห็น โดยทั่วไปในบริเวณชุมชนชายทะเล ถนน/ชอยที่คับแคบ ตลาดสด

เทศบาลเมืองชลบุรีมีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย จำนวน 1 แห่ง และที่ดินสำหรับก่อสร้างเป็นสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย อีก 2 แห่ง ดังนี้

1) สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ ต.หนองข้างคอก มีเนื้อที่ 29 ไร่เศษ ได้ใช้กำจัดขยะมาเป็นเวลานานประมาณ 10 ปี แล้ว คาดว่ามีปริมาณขยะมูลฝอยอยู่ในกองประมาณ 182,000 ตัน ปี พ.ศ. 2543 สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยแห่งนี้ใกล้จะเต็มพื้นที่แล้ว คงใช้ได้อีกไม่เกิน 3 ปี เทศบาลจะต้องหาสถานที่กำจัดแห่งใหม่ทดแทน มิฉะนั้นแล้วจะเกิดปัญหาขยะท่วมเมือง

2) ที่ดินสำรองเพื่อใช้ก่อสร้างเป็นสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย เทศบาลได้ดำเนินการจัดซื้อที่ดินไว้จำนวน 2 แปลง คือ ที่ดินที่ ต.หนองรี อ. เมือง จ.ชลบุรี มีเนื้อที่ประมาณ 50 ไร่เศษ ห่างจากเขตเทศบาลประมาณ 11 กิโลเมตร แต่เทศบาลตำบลหนองรีไม่ยินยอมให้ก่อสร้างที่กำจัดขยะ ส่วนแปลงที่ 2 เป็นที่ดิน ที่ ต.หนองเหียง อ.พนสนิมคม จ. ชลบุรี มีเนื้อที่ประมาณ 97 ไร่ ห่างจากเขตเทศบาลประมาณ 35 กิโลเมตร แต่ได้รับการต่อต้านจากประชาชนในพื้นที่จึงยังไม่สามารถก่อสร้างได้เช่นกัน

3.5.7 ด้านการกำจัดสิ่งปฏิกูล

มีรถดูดสิ่งปฏิกูล จำนวน 2 คัน สามารถดูดสิ่งปฏิกูลไปกำจัดได้ประมาณวันละ 12 ลบ.ม./วัน ที่เหลือบางส่วนประชาชนจะทิ้งลงสู่ระบบระบายน้ำและแหล่งน้ำธรรมชาติ โดยเฉพาะชุมชนชายทะเลด้านการกำจัดสิ่งปฏิกูล เทศบาลมีสถานที่บ่อหมักสิ่งปฏิกูลตั้งอยู่ที่ ต.หนองข้างคอก เนื้อที่ดินประมาณ 20 ไร่ มีระยะทางห่างจากเขตเทศบาลประมาณ 10 กิโลเมตร สามารถกำจัดสิ่งปฏิกูลได้เฉลี่ยวันละ 12 ลบ.เมตร หรือ 4,380 ลูกบาศก์เมตรต่อปี วิธีการกำจัดสิ่งปฏิกูลโดยใช้วิธีทางธรรมชาติ โดยเทสิ่งปฏิกูลลงในบ่อหมักขนาด 2.00 x 4.00 x 1.50

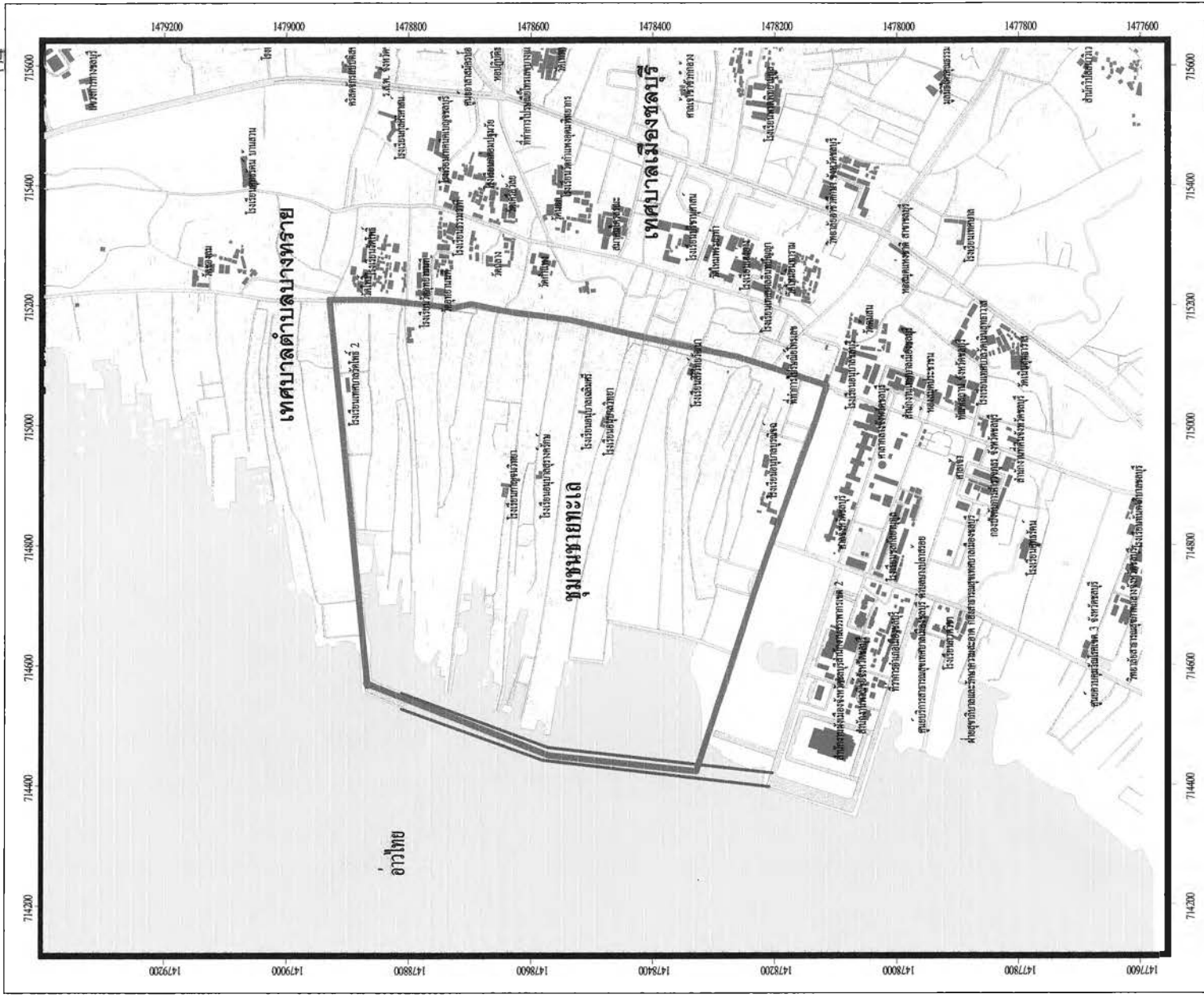
เมตร (ปริมาตร 12 ลบ.เมตร) แล้วทิ้งไว้ประมาณ 28 วัน สิ่งปฏิกูลจะถูกหมักจนกลายเป็นดินหรือกากสิ่งปฏิกูล แล้วปล่อยน้ำออกจากบ่อหมักลงบนบ่อทราย น้ำจะไหลซึมลงไปสู่อ่างบำบัดน้ำเสีย ส่วนดินหรือกากสิ่งปฏิกูลจะค้างอยู่บนผิวบ่อทราย ตากให้แห้งแล้วนำไปใช้ประโยชน์ผสมดินใส่ต้นไม้เป็นปุ๋ยต่อไป ซึ่งการกำจัดสิ่งปฏิกูลดังกล่าวเป็นวิธีการถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล

3.5.8 การจัดการน้ำเสีย

ระบบระบายน้ำทิ้งของเทศบาลเมืองชลบุรี เป็นแบบรวมระบายทั้งน้ำหลากในช่วงฤดูฝนและน้ำเสีย จากแหล่งชุมชนระบายลงสู่ระบบระบายน้ำของเทศบาล เช่น ท่อระบายน้ำ คลองสังเขป คลองบางปลาสร้อยและคลองอตุณิมวิทยา แล้วไหลลงสู่ทะเล โดยมีได้ทำการบำบัดก่อนทิ้ง ทำให้น้ำทะเลมีสภาพขุ่นข้น ชายทะเลเป็นตะกอนเลน มีขยะและสิ่งปฏิกูล ก่อให้เกิดน้ำเสียและความสกปรกบริเวณชายฝั่งโดยทั่วไป ซึ่งจากการสำรวจพบว่า มีปริมาณน้ำเสียประมาณวันละ 10,973 ลบ.ม./วัน และมีค่าเฉลี่ยคุณภาพน้ำทิ้งชุมชน หรือ บี โอดี เท่ากับ 209 มก./ล. ซึ่งเมื่อเทียบกับมาตรฐานน้ำทิ้งชุมชนของสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ กำหนดให้น้ำทิ้งจากชุมชนมีค่า บี โอดี ไม่เกิน 20 มก./ล. จะเห็นว่าปัญหาดังกล่าวมีความรุนแรงมาก

3.5.9 โรงเรียนและโรงพยาบาล

ในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี มีโรงพยาบาล 1 แห่ง คลินิก 78 แห่ง นอกจากนี้ยังมีศูนย์บริการสาธารณสุขของเทศบาล 2 แห่ง ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกองการแพทย์ปัจจุบันมีบุคลากรทางด้านการศึกษาพยาบาลและอนามัยประกอบด้วย พยาบาล 3 คน ทันตกรรม 1 คน มีจำนวนผู้ป่วยมาขอรับบริการเฉลี่ย 68 คน ต่อวัน ด้านสังคมสงเคราะห์อยู่ในความรับผิดชอบของกองสวัสดิการสังคม มีหน้าที่ในการช่วยเหลือผู้ประสพภัย ตลอดจนสงเคราะห์ผู้ยากไร้และผู้สูงอายุในเขตเทศบาล จังหวัดชลบุรีเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาของภาคตะวันออกเฉียงใต้มีจำนวนนักเรียน นักศึกษาจำนวนมากและในแต่ละภาคของการศึกษาจะมีจำนวนประชากรเข้ามาในพื้นที่จังหวัดชลบุรีเป็นจำนวนมากและจากการที่มีบทบาททางการศึกษานี้ จึงทำให้ภาคราชการให้ความสำคัญกับเงินงบประมาณที่จะให้กับจังหวัดชลบุรีเป็นเรื่องสำคัญและมีการพัฒนาและเพิ่มสถานศึกษาขยายออกไปในพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อรองรับกับจำนวนของผู้ที่จะเข้ามาทำการศึกษาต่อในทุกๆระดับชั้นจึงทำให้จังหวัดชลบุรีมีจำนวนสถานศึกษาเป็นจำนวนมากและเพียงพอต่อจำนวนประชากรในวัยศึกษาของจังหวัดชลบุรีเองและยังรองรับจากจังหวัดใกล้เคียงในภาคตะวันออกเฉียงใต้ (แผนที่ 3.15)

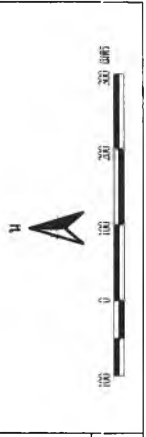
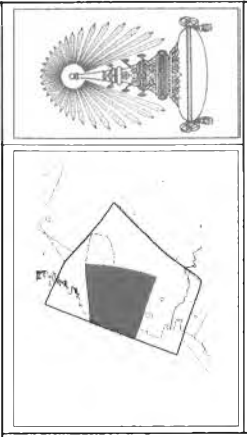
การปรับปรุงพื้นที่ชุมชนชายทะเลเทศบาลเมืองชลบุรี

แผนที่ 3.15 แสดงที่ตั้งการบริหารสาธารณสุขเทศบาลเมืองชลบุรี

คำอธิบายสัญลักษณ์

- ขอบเขตพื้นที่ศึกษา
- สะพาน คสล.
- ถนน
- คลอง
- สาธารณูปการ

ที่มา : การสำรวจตนเอง พ.ศ.2547

3.6 โครงข่ายการคมนาคมขนส่ง

พื้นที่ชุมชนชายทะเลมีถนนสายหลักสำหรับชุมชนคือ ถนนวชิรปราการและถนนพิพิธ เป็นถนนสายสำคัญในเขตตัวเมืองชั้นในด้านทิศตะวันตก มีเขตทางประมาณ 12 – 14 เมตร อยู่ในแนวทิศเหนือ – ใต้ของตัวเมืองที่ผ่านสถานที่สำคัญหลายแห่ง เช่น สำนักงานเทศบาลเมืองชลบุรี โรงเรียนอนุบาลเมืองชลบุรี ตลาดสดและย่านพาณิชย์กรรม ถนนเส้นนี้เป็นถนนหลักที่เชื่อมเป็นทางเข้า – ออก ของชุมชนชายทะเลถึง 31 ชอย แต่ละชอยมีเขตทางกว้างเพียง 3 – 8 เมตร เท่านั้น รถยนต์ที่มีขนาดใหญ่กว่ารถปิกอัพวิ่งเข้าไปได้ลำบากบางช่วงไม่สามารถสวนกันได้ และเกือบทั้งหมดเป็นชอยตัน ทำให้การเดินทางเข้าออก ต้องใช้ถนนวชิรปราการและถนนพิพิธเป็นเส้นทางไปสู่จุดหมายปลายทาง ปัจจุบันเป็นถนนที่มีการจัดเส้นทางเดินรถทางเดียวจากทิศใต้ไปทิศเหนือ ลักษณะของสภาพถนนและการดำเนินกิจกรรมบนถนนกับทางเท้า มีผลกระทบโดยตรงต่อความเร็วของการจราจรภายในพื้นที่โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถนนวชิรปราการ มีความเร็วต่ำที่สุดกว่า 20 กิโลเมตรต่อชั่วโมงเพราะมีชอยแยกมากมาย มีการพัฒนาอย่างหนาแน่นตลอด 2 ฝั่ง ถนน เรียกว่าเป็นเขตเมืองเก่าและมีเขตทางน้อยมาก ถนนพาสเมตราเป็นถนนเชื่อมชุมชนชายทะเลกับสถานที่ราชการและย่านพาณิชย์กรรมของเมืองชลบุรีส่วนถนนคลองสังเขปปัจจุบันทำหน้าที่เชื่อมต่อสะพานเลียบชายฝั่งทะเลที่รองรับจำนวนรถที่กระจายมาจากถนนวชิรปราการ

การสัญจรทางน้ำมีท่าเทียบเรือประมงที่สำคัญในเขตชุมชนชายทะเล ได้แก่ ท่าเทียบเรือพลีกับท่าเทียบเรือไกรเกรียงยุค ประเภทเรือประมงที่มีมากที่สุดของชุมชนชายทะเล คือ เรืออวนลากและเรืออวนรุน นับเป็นชุมชนชายทะเลที่ยังมีเรือประมงประเภทอวนรุนอยู่คือมีอยู่ 11 ลำ และปัจจุบันสามารถพัฒนาเป็นที่ท่องเที่ยวของชุมชนได้ (แผนที่ 3.16)

3.7 แผนงานและโครงการที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

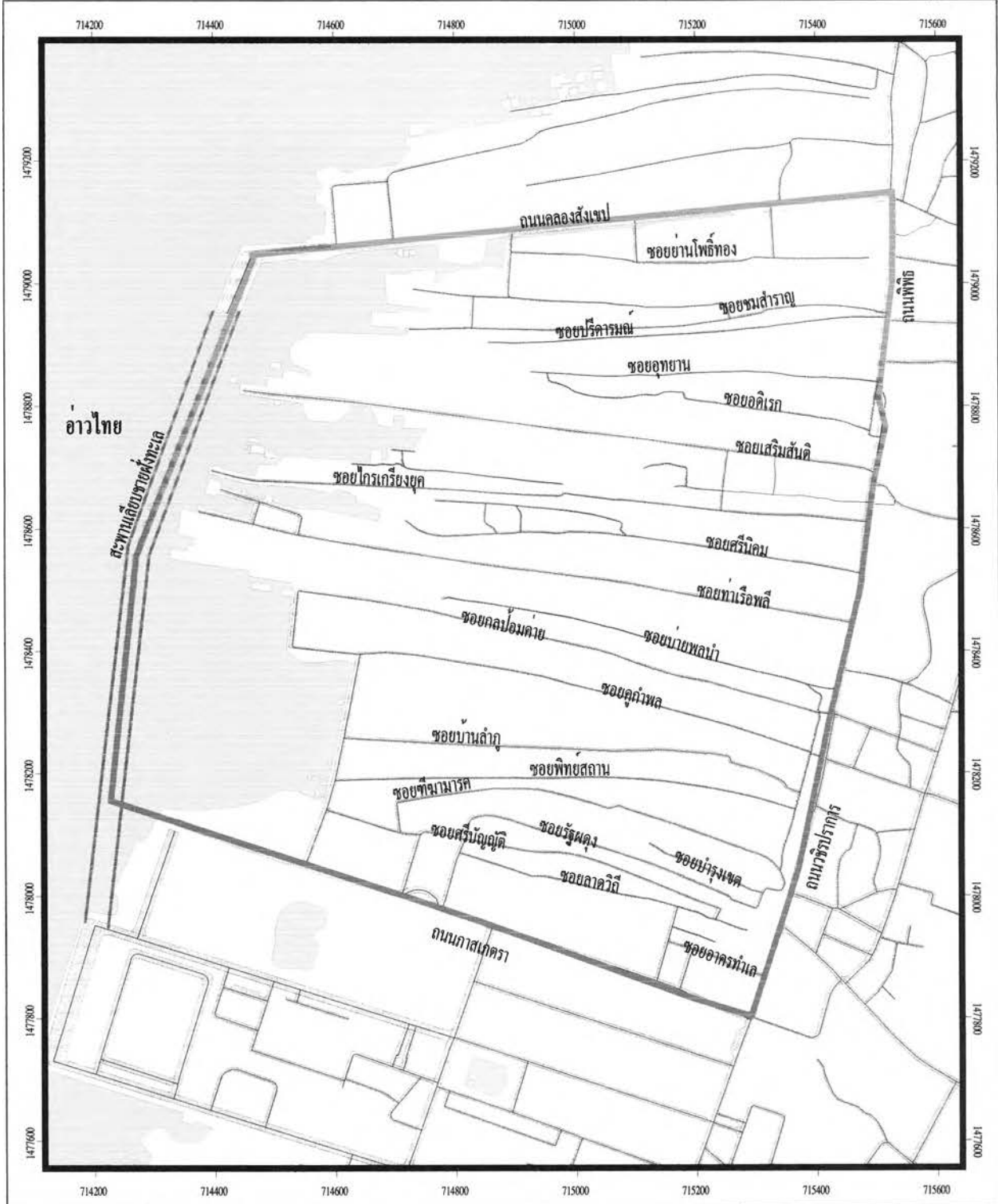
เทศบาลเมืองชลบุรีซึ่งมีอำนาจในการบริหารและปกครอง พื้นที่ชุมชนชายทะเลมีแผนพัฒนาสามปีคือช่วง พ.ศ. 2548 – 2550 จะทำการปรับปรุงทางด้านกายภาพของชุมชนคือทำการพัฒนาถนนชอยในพื้นที่ชุมชน ทำการซ่อมบำรุงท่อระบายน้ำทิ้งของชุมชนเพื่อช่วยให้สะดวกในการระบายน้ำช่วงเวลาฤดูฝน เพิ่มการจัดเก็บขยะและสิ่งปฏิกูล การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมมีโครงการก่อสร้างรั้วตาข่ายป้องกันการทิ้งขยะริมคลองสังเขป การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ โดยวางแผนทำศูนย์ส่งเสริมอาชีพของคนในชุมชนซึ่งทุกโครงการมีจุดประสงค์ในการยกระดับความเป็นอยู่ของชุมชนชายทะเลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

สรุปการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนชายทะเลส่วนมากจะเป็นการใช้เพื่อที่พักอาศัยและมีบางส่วนบริเวณที่ติดกับทะเลจะใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่ออุตสาหกรรม โดยเป็นการทำอุตสาหกรรมต่อ

เนื่องจากผลผลิตจากทะเล การใช้ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยของชุมชนมีพื้นที่จำกัดเนื่องจากมีที่ดินบนบกน้อยแต่ประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนมีมากดังนั้นขนาดของบ้านจึงมีขนาดเล็กและปลูกเพียงชั้นเดียวเป็นส่วนมากเหตุผลเพราะอยู่ติดทะเลเป็นเรื่องของการรับลมทะเลส่วนบ้านที่เป็นคอนกรีต ที่มีมากในชุมชนเป็นลักษณะของการดัดแปลง เพื่อให้เกิดความทนทานต่ออายุการใช้งานเพราะส่วนมากบ้านจะอยู่ในทะเล

ส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณริมถนนภาคตรา ถนนวชิรปราการ และถนนพิพิธส่วนมากเป็นการใช้เพื่อการค้า เนื่องจากสภาพปัจจุบันบริเวณดังกล่าวเป็นย่านการค้าของเมืองชลบุรีมีปริมาณผู้เข้ามาซื้อสินค้าเป็นจำนวนมาก ทำให้บริเวณดังกล่าวมีโอกาสขยายตัวของการใช้ประโยชน์ที่ดินไปตามถนนวชิรปราการและถนนพิพิธเข้าไปในชุมชนบางทรายได้

จากการศึกษาข้อมูลของชุมชนชายทะเลเทศบาลเมืองชลบุรีทำให้ทราบว่าปัจจุบันมีการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนมากเพื่อที่พักอาศัยและมีการใช้ที่ดินเป็น 2 ลักษณะคือ ในทะเลกับบนบกซึ่งต้องมีการหาข้อมูลของชุมชนชายทะเลเทศบาลเมืองชลบุรีโดยมีการออกสำรวจภาคสนาม มีการสังเกตการณ์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของชาวชุมชนชายทะเลเทศบาลเมืองชลบุรี การสัมภาษณ์ และการออกแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับชุมชนชายทะเลเทศบาลเมืองชลบุรี

การปรับปรุงพื้นที่ชุมชนชายทะเลเทศบาลเมืองชลบุรี

แผนที่ 3.16 แสดงเส้นทางการศึกษาของชุมชนชายทะเล เทศบาลเมืองชลบุรี

คำอธิบายสัญลักษณ์

- ขอบเขตพื้นที่ศึกษา
- สะพาน คสล.
- ถนน
- คลอง

ที่มา : กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

นายอนพดล สัมจีนเทศ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

